

תורה אור • פרשת מקץ • מאמר 16

ביאור על הנ"ל

ביאור על האמור לעיל

המצוות עולות מלמטה, ואור התורה יורד מלמעלה; העלייה היא שמביאה את ההמשכה. כשם שהאוויר מאפשר ללהבה להאיר והאותיות מאפשרות לרעיון להתגלות, כך "נר מצוה" עולה לכתר וממשיכה אור חדש, כדי ש"תורה אור". לכן המזווה, המבטאת את העלייה, נמצאת מימין, ונר חנוכה, הממשיך את אור התורה אל הפתח והחוצה, נמצא משמאל.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/torah-ohr/mikeitz/16](https://likuteitorah.com/he/torah-ohr/mikeitz/16)

הנקודה

המצוות עולות מלמטה, ואור התורה יורד מלמעלה; העלייה היא שמביאה את ההמשכה. כשם שהאוויר מאפשר ללהבה להאיר והאותיות מאפשרות לרעיון להתגלות, כך "נר מצוה" עולה לכתר וממשיכה אור חדש, כדי ש"תורה אור". לכן המזוזה, המבטאת את העלייה, נמצאת מימין, ונר חנוכה, הממשיך את אור התורה אל הפתח והחוצה, נמצא משמאל.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

ביאור זה מסביר מדוע נר חנוכה נקבע משמאל לפתח והמזוזה מימין. המצוות פועלות מלמטה למעלה, והתורה מלמעלה למטה, והן נפגשות כמו שני אנשים העולים בסולם. בבריאה, החומר נובע מדיבורו של ה' והצורה מרצונו, באמצעות חכמה. מציאות נפרדת נוצרת רק ממלכות, אך הוי' מושלת באלקים, האלוקות המוסתרת בטבע; ועליית אלקים להוי' נעלית מירידת הוי' לאלקים. לאחר מכן עובר הביאור לעסוק באותיות: הן קיימות בנפש עוד לפני הדיבור, מתגלות בחכמה אך שורשן בכתר, למעלה מן השכל, והן הלבוש שבאמצעותו כל רעיון נתפס. התפילה מעלה את האותיות, באמצעות המלאכים, עד לכתר, וממשיכה אותיות חדשות — רצון חדש של רחמים פשוטים. כך פועלות גם המצוות: בדומה לאוויר שסביב הלהבה (אור, אור בתוספת יו"ד), הן עולות לכתר וממשיכות אור נוסף, כדי שהתורה תאיר. גם התורה היא רק "משל" על ה', ועליית המצוות ממשיכה לתוכה את אור אין סוף, כפי שעולה מן המענה "יהא שמיא רבא מכרך". המזוזה, שבה מוסרים לה' את הבית ואת כל רכושו, מבטאת את העלייה; באמצעותה מביא נר חנוכה את אור התורה אל הפתח ומעבר לו.

מבנה

1	עלייה והמשכה	2-11
הביאור מבקש להסביר מדוע נר חנוכה נמצא משמאל והמזוזה מימין: המצוות עולות מלמטה, התורה יורדת מלמעלה, והן נפגשות כמו שני אנשים בסולם.		
2	דיבור, רצון וחכמה בבריאה	5-31
החומר נובע מדיבורו של ה' והצורה מרצונו, באמצעות חכמה — כוח החלוקה ששורשו בכוח מדידה נעלה יותר. רק הדיבור, עשרת המאמרות, יוצר מציאות נפרדת, שכן אצילות מאוחדת עם אין סוף.		
3	הוי' ואלקים	7-61
ההפרדה מתחילה במלכות, אך הוי' מושלת בה, כך שכל הבריאה בטלה לפני ה'; מי שמכיר רק את אלקים סבור שהטבע מתנהל מעצמו. מבין שני הייחודים של השמות, עליית אלקים להוי' נעלית מירידת הוי' לאלקים.		
4	האותיות ושורשן	12-81
האותיות מצויות בנפש עוד לפני הדיבור, והמחשבה והדיבור הם יחסיים, מדרגה מול מדרגה. האותיות מתגלות בחכמה אך שורשן בכתר, למעלה מן השכל שהן מלבישות, כשם שהמזון משלים במוח את כוח ההולדה.		

באמצעות "נשיקת" המלאך עולה התפילה מעולם לעולם, עד שמטטרון מביא את אותיותיה לכתר, שממנו נמשכות אותיות חדשות של רחמים פשוטים, למעלה ממידת הדין של חכמה ושל התורה.

להבה מאירה רק באמצעות אוויר, שכמו יעקב, הממוצע, שורשו למעלה מן האש; אויר הוא אור בתוספת יו"ד — הסתרה המאפשרת לאור להאיר. כך המצוות עולות לכתר, ל-620 עמודי האור, וממשיכות אותיות חדשות כדי שהתורה תאיר.

שלמה הביע באמצעות שלושת אלפים משלים את התורה של שלושת העולמות התחתונים, והתורה עצמה היא משל על ה'. עליית המצוות מכניסה את אור אין סוף לתורה, וי"הא שמייה רבא מברך", הנאמר עם ציבור, ממשיך את הכתר לאצילות.

המזווה מיימן מוסרת את הבית ואת כל רכושו לה' האחד; באמצעות נר חנוכה שמשמאל, בפתח הפונה לרשות הרבים, ממשיך את אור התורה למלכות ומשם אל העולמות הנפרדים.

מו ש ג י ם

האותיות אותיות

האותיות הן לבושי המחשבה והדיבור: הן מתגלות בחכמה ושורשן בכתר, למעלה מן השכל. באמצעותן ניתן לתפוס כל רעיון, אף שהן אינן הרעיון עצמו.

אוויר: אור בתוספת יו"ד אויר

האוויר מקיף את הלהבה ומאפשר לה להאיר. כתיבתו דומה למילה אור בתוספת יו"ד; הוא מבטא את ההסתרה שדרכה האור מתגלה, ובהתאם לכך גם את המצוות המאפשרות לאור התורה להאיר.

כתר כתר

המדרגה שלמעלה מן השכל: שורש האותיות והמצוות ("620 עמודי האור"), מקור הרחמים הפשוטים והאותיות החדשות, ומקומו של "השם הגדול".

עלייה והמשכה העלאה והמשכה

שני הכיוונים שבאמור: המצוות מעלות את העולם הגשמי לה', והתורה ממשיכה את אורו למטה. העלייה היא שמביאה את המשכה.

הוי' ואלקים הוי' ואלקים

הוי' הוא ה' כפי שהוא למעלה מן העולם ומביא את הכול לידי מציאות; אלקים הוא ה' כפי שהוא מוסתר בתוך הטבע. הייחוד ביניהם, ובייחוד עליית אלקים להוי', מבטל את מציאות הנבראים לפני ה'.

יש ואין יש ואין

מציאות נבראת ונפרדת (יש), הנובעת מן הדיבור וממלכות, וה"אין" האלוקי שלמעלה מכל מציאות מוגדרת, שאליו עולה אלקים.

קטע 1 • 11-2

עלייה והמשכה

1 ביאור¹ על הנ"ל

הסבר על האמור לעיל

כותרת זו מציגה את הדברים הבאים כביאור: מאמר נוסף המפתח בהרחבה את הרעיונות שבמאמר שקדם לו. המאמר הקודם פותח בכלל שלפיו יש להניח את נר חנוכה משמאל לפתח, כדי שהמזוזה תהיה מימין, וביאור זה מסביר את הכלל הזה.

2 ביאור הדברים על ענין נ"ח משמאל ומזוזה מימין.² הנה המצות הן מלמטה למעלה והתורה מלמעלה למטה.

ביאור לדברים בעניין "נ"ח משמאל ומזוזה מימין". והנה המצות הן מלמטה למעלה, ואילו התורה מלמעלה למטה.

הביאור מציג את הנושא שלו: הכלל שלפיו נר החנוכה נמצא בצד שמאל של הפתח והמזוזה בצד ימין. לאחר מכן הוא מציג את ההבחנה המרכזית: המצוות פועלות "מלמטה למעלה", כאשר האדם מעלה את העולם הגשמי אל ה', ואילו התורה פועלת "מלמעלה למטה", כאשר חכמת ה' יורדת אל האדם.

והיחוד שביניהם הוא כמשל העומד למעלה ורוצה להתקרב עם העומד למטה זה עולה בסולם וזה יורד עד שנפגשין זה בזה.

והחיבור ביניהם הוא כמו משל לאדם העומד למעלה ורוצה להתקרב אל מי שעומד למטה: זה עולה בסולם וזה יורד, עד שהם נפגשים.

שתי התנועות נפגשות כמו שני אנשים בסולם, האחד עולה והשני יורד, והם נפגשים באמצע. בהמשך הביאור מוסבר כיצד התנועה כלפי מעלה של המצוות והתנועה כלפי מטה של התורה מתחברות זו לזו.

קטע 2 • 31-5

דיבור, רצון וחכמה בבריאה

3 וביאור הענין הנה כתיב כל אשר חפץ³ ה' עשה. וכתיב בדבר ה' שמים נעשו.⁴

והביאור בעניין הוא: נאמר "כל אשר חפץ ה' עשה", וכן נאמר "בדבר ה' שמים נעשו".

שני פסוקים נראים כמתארים את הבריאה בדרכים שונות. האחד אומר שה' עשה את כל אשר חפץ, כאילו הבריאה נבעה מרצונו; האחר אומר שהשמים נבראו בדברו, כלומר באמצעות דיבור.

והענין שהחומר נברא בדבר ה' והתמונה והציור באיזה אופן שנברא הוא מחפץ ה' מה רבו מעשיך⁵ ה' כולם בחכמה עשית.

העניין הוא שהחומר נברא בדבר ה', ואילו הצורה והציור, בכל אופן שבו נברא, הם מחפץ ה': "מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית".

אדמו"ר הזקן מיישב בין הפסוקים: דבר ה' הביא את החומר הגולמי של כל דבר לידי מציאות, ואילו צורתו המיוחדת נובעת מחפצו. הרצון לתת לכל דבר את צורתו פועל באמצעות החכמה, כפי שנאמר בפסוק השלישי: "מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית".

שבח"י החכמה היא בחי' גבורות. דהיינו התחלקות⁶ לעשות כל ציור וכל תמונה לכל הפרטים למיניהם.

שבחינת החכמה היא בחינת גבורות (כוחות של ריסון והגבלה), כלומר, חלוקה שנועדה ליצור כל ציור וכל צורה, על כל הפרטים לפי מיניהם.

החכמה קשורה כאן לגבורות, לכוחות הריסון והמידה, משום שהענקת צורה משלה לכל דבר פירושה חלוקה והגדרה. היא מותחת גבולות בין צורה אחת לאחרת, עד לפרטיו של כל מין.

4 ושרש החכמה למעלה הוא בחי' בוצינא דקרדוניתא^{7,8} קו המדה מדוד משחת' [משחתא]⁹. מי מדד בשעלו מים¹⁰ כו'. והגילוי הוא בחכמה דאצי' אור אבא ושם מה רבו מעשיך¹¹ שרבו מאד פרטיים רבים.

ומקורה של החכמה למעלה הוא בבחינת בוצינא דקרדוניתא (Botzina deKardiusa [כוח המדידה]), קו המידה המודד את המידה: "מי מדד בשעלו מים" וכו'. הגילוי הוא בחכמה שבעולם האצילות, אור אבא (Abba, האב); ושם "מה רבו מעשיך", שכן פרטיהם רבים מאוד.

מקורה של החכמה המבחינה בין הפרטים גבוה עוד יותר, במה שמכונה בקבלה בוצינא דקרדוניתא — "קו המידה" המתווה את ממדי כל מה שעתיד להתקיים. מוקדם יותר במקץ (תורה אור, מקץ 11:6) מסביר אדמו"ר הזקן את מקור השם: "קרדניסא חיטי" הוא ביטוי הקשור לעמימות ולשחרות, מפני שהמידה קובעת גבול — "עד כאן בחינת חכמה". הדימוי של ישעיהו לכך שה' מודד את המים בשעלו מתאר את אותה מדידה אלוקית. המדידה מתגלה לראשונה בחכמה של עולם האצילות, המכונה אור אבא, ושם "מה רבו מעשיך" כבר מופיע כריבוי גדול של פרטים.

אך שהיו כלולים בחכמה וכמשל השכל הגשמי שתופס ומקיף הרכה ענינים בבת אחת וברגע אחת וכדי להוציא מהעלם אל הגילוי צריך לפרט בדבורים רבים ושונים בשעה ושתים.

אלא שהם כלולים בחכמה, כמו במשל השכל הגשמי, שתופס ומקיף עניינים רבים בבת אחת וברגע אחד; וכדי להוציא [אותם] מן ההעלם אל הגילוי, צריך לפרט אותם בדיבורים רבים ושונים במשך שעה או שעתיים.

אף שהפרטים רבים, בחכמה הם קיימים יחד, כשהם כלולים באחד. בדומה לכך, שכלו של אדם יכול לקלוט רעיונות רבים ברגע אחד, אך ביטויים במילים, בזה אחר זה, עשוי להימשך שעה או שעתיים.

כך בחכמה כלולים מה רבו מעשיך בכל ציור וכל תמונה ונפרטו בע"מ [בעשרה מאמרות] שנברא העולם. אך המאמרות הן עשרה בלבד כי לא נפרט הכל בדבור רק דרך כלל ולא דרך פרט:

כך גם בחכמה כלולים "מה רבו מעשיך" בכל ציור ובכל תמונה, והם פורטו בעשרה מאמרות שבהם נברא העולם. אולם המאמרות הם עשרה בלבד, מפני שלא הכול פורט בדיבור, אלא בדרך כלל ולא בדרך פרט.

כך גם כל צורות הבריאה כלולות יחד בחכמה, והן פורטו באמצעות עשרת המאמרות שבהם נברא העולם. ובכל זאת יש רק עשרה מאמרות, מפני שהדיבור העביר את הבריאה רק בקטגוריות רחבות, ולא פרט אחר פרט.

5 והטעם כי מה שנפרט בדבור הוא בכדי להיות בחי' יש כי מבחי' חכמה דאצי' לא היה יכול להיות בחי' יש ואפי' [ואפילו] מה שנתלבש בז"א שהוא בחי' הוי"ה הכל נקי בחי' א"ס דאיהו וחיוהי חד.

והטעם הוא שמה שהתפרט בדיבור [היה] כדי שתהיה בחינת יש (yesh) [מציאות בעלת קיום משל עצמה], שכן מבחינת חכמה דאצילות לא הייתה יכולה להיות בחינת יש; ואפילו מה שהתלבש בז"א, שהוא בחינת הוי", נקרא כולו בחינת אין סוף, שכן "דאיהו וחיוהי חד".

הדיבור נדרש כדי שנבראים יוכלו להתקיים כיש, כלומר כמציאות שיש לה קיום משל עצמה. חכמה דאצילות, ואפילו ז"א — בחינת שם הוי" — אינם יכולים להוליד מציאות כזאת, משום שכל מה שיש שם עדיין מאוחד לחלוטין עם אין סוף: "דאיהו וחיוהי חד".

קטע 3 • 6-7

הוי' ואלקים

6 ולא היה יכול להיות בחי' פירוד רק במל' דאצי' בדבר מלך שלטון.¹² והיינו ע"י כי מל' דאצי' נעשה עתיק דבריה וכו'.

לא תיתכן בחינת פירוד אלא במלכות דאצילות, מכוח "דבר מלך שלטון". וזה נעשה על ידי [העובדה] שמלכות דאצילות נעשית עתיק דבריה וכו'.

הקיום הנפרד מתחיל רק במלכות דאצילות, מלכותו של ה', שנמשלה לדיבורו של מלך השולט באחרים. מלכות דאצילות יורדת ונעשית עתיק דבריה, המקור הפנימי והעליון ביותר של עולם הבריאה, העולם הראשון שבו מצויים נבראים נפרדים; הדרגה התחתונה של העולם העליון נעשית הדרגה העליונה של העולם התחתון.

אך מ"מ בחי' הוי"ה מושל בבחי' מל' להיות בטול היש וכענין וצבא השמים לך משתחווים¹³ דהיינו בחי' בטול המלאכים בכלות הנפש.

אף על פי כן, בחינת הוי' שולטת בבחינת מלכות, כדי שתהיה בחינת ביטול היש, כענין "וצבא השמים לך משתחווים" — כלומר, ביטול המלאכים, צבא השמים, בכלות הנפש.

אף על פי כן, הוי", שם ה' המבטא את היותו נעלה מן העולמות ומחיה אותם, שולטת במלכות, כך שהנבראים מתבטלים לפניו. המלאכים, "וצבא השמים לך משתחווים", מתבטלים בכלות הנפש — כמיחה עזה כל כך, עד שהנפש כלה אל מקורה.

והשמש והירח משתחווים אפי' [אפילו] בגופם שסובבים והולכים ובטול זה הוא ע"י כל אשר חפץ הוי"ה שבח"י חפץ זה מתלבש בחכמה דאצי' וחכמה דאצי' מתלבשת בחכמה דמל' דאצי' המתלבשת בבי"ע והשמש והירח משתחווים אפילו בגופם, בכך שהם סובבים והולכים. ביטול זה נמשך מכוח "כל אשר חפץ הוי"ה", שכן בחינת רצון זו מתלבשת בחכמה דאצילות, וחכמה דאצילות מתלבשת בחכמה של מלכות דאצילות, המתלבשת ב[עולמות] בריאה, יצירה ועשיה,

גם השמש והירח "משתחווים" — לא רק ברוחניות, אלא בגופם ממש, כשהם סובבים בלי הרף במסלול שנקבע להם. ביטול זה נובע מרצונו של ה', המשתלשל דרך חכמה דאצילות, אחר כך דרך החכמה שבמלכות דאצילות, עד שהוא מתלבש בשלושת העולמות התחתונים: בריאה, יצירה ועשיה.

כי גבוה מעל גבוה שומר. ¹⁴ וכל מה שלמטה מקבל ממה שלמעלה הימנו עד רום המעלות.

שכן "כי גבוה מעל גבוה שומר" [עליו]. וכל מה שלמטה מקבל ממה שלמעלה ממנו, עד רום המעלות.

הפסוק "כי גבוה מעל גבוה שומר" [עליו] נקרא כתיאור של שרשרת השגחה: כל דרגה מקבלת מן הדרגה שמעליה, עד לראש הפסגה. כך רצונו של ה', הנמצא בראש השרשרת, מנהיג את כל מה שמתחתיו.

(ואפי' [ואפילו] הפילוסופים מודים בזה רק שאין משיגים רק עשר בחי' התחתונות ח' גלגלים וגלגל היומי.

(ואפילו הפילוסופים מודים בכך, אלא שהם משיגים רק את עשר הבחינות התחתונות: שמונה גלגלים והגלגל היומי).

בהערת אגב מציין אדמו"ר הזקן שגם הפילוסופים מקבלים את קיומה של השתלשלות כזאת, אלא שהם מכירים רק את עשר הדרגות התחתונות. לפי האסטרונומיה של התקופה, השמים היו מורכבים מגלגלים זה בתוך זה: שמונה גלגלים שנשאו את כוכבי הלכת והכוכבים, וגלגל תשיעי, "הגלגל היומי", המסובב את כל השמים פעם ביום.

וע' בפרדס שער ששי ספ"ג [סוף פרק ג'] וכבר הסכימו החוקרים כו' וגלגל השכל העשירי ¹⁵ כו' ויותר מזה אין משיגים אבל יכול להיות גם לפי דעתם שיש למעלה מהם ג"כ)

עיינו בפרדס, שער ששי, סוף פרק ג': "וכבר הסכימו החוקרים כו", "וגלגל השכל העשירי כו"; מעבר לכך אין הם משיגים. אך ייתכן שגם לפי דעתם יש מדרגות נוספות למעלה מהם.)

אדמו"ר הזקן מפנה לפרדס רמונים, חיבור קבלי של רבי משה קורדובירו, המתאר את מה שהחוקרים הסכימו עליו, ובכלל זה "וגלגל השכל העשירי כו". לדבריו, מעבר לכך הם אינם מתיימרים לדעת; ואף על פי כן, אין בדבריהם שלהם כדי לשלול את האפשרות שיש מדרגות נוספות מעל אלה.

רק העכו"ם [העובדי כוכבים ומזלות] אומרים מאחר שכבר נשתלשל בהעלם אחר העלם בבחי' שם אלקים המצמצם כו' מוכרח להיות נשאר כך

רק עובדי הכוכבים והמזלות אומרים, שמאחר שהדברים כבר השתלשלו בהעלם אחר העלם, בבחינת שם אלקים המצמצם וכו', הם מוכרחים להישאר כך.

עובדי הכוכבים והמזלות טוענים שמכיוון שאורו של ה' השתלשל דרך שכבות של הסתרה, באמצעות שם אלקים המצמצם ומסתיר אותו, העולם חייב להישאר כך. לשיטתם, לאחר שסדרי הטבע נקבעו, הם פועלים מעצמם.

אבל כי אני ידעתי¹⁶ (אני בחי' מלי' וכנ"י [וכנסת ישראל]) כי גדול הוי"ה ששם הוי"ה מושל על כל בחי' אלקים¹⁷ משא"כ פרעה אמר לא ידעתי את¹⁸ הוי"ה שלא ידע שם אלקים.

אבל "כי אני ידעתי" ("אני" היא בחינת מלכות וכנסת ישראל), "כי גדול הוי"ה", שכן שם הוי' שולט בכל בחינה של אלקים. ואילו פרעה אמר "לא ידעתי את הוי"ה", כי הכיר רק את שם אלקים.

כנגד זאת עומד הפסוק "כי אני ידעתי", "כי גדול הוי"ה". ה"אני" היודע הוא מלכות וכנסת ישראל, המכירות בכך שהוי' שולטת בכל בחינה של אלקים, כלומר בכל סדרי הטבע. פרעה, שאמר "לא ידעתי את הוי"ה", הכיר רק את אלקים — את ה' כפי שהוא נסתר בתוך הטבע.

ואמר עזב ה' את הארץ¹⁹ (ובאמת לא בדעת ידבר²⁰ כמ"ש בתניא ח"ב [חלק ב']²¹ שהרי נס של בריאת שמים וארץ גדול מנס של קיי"ס [קריעת ים סוף]²² כו' ע"ש) ולכן אומרים איה אלקיהם.

והוא אמר: "עזב ה' את הארץ" (אך לאמיתו של דבר הוא מדבר בלי דעת, כפי שכתוב בתניא, חלק ב', שכן הנס שבבריאת שמים וארץ גדול מן הנס של קריעת ים סוף וכו'; עיינו שם). ולכן אומרים: "איה אלקיהם".

הדברים "עזב ה' את הארץ", שנאמרים בספר יחזקאל מפי זקני ישראל שעבדו עבודה זרה בסתר, מבטאים את אותה אמונה: שה' הסתלק והותיר את העולם להתנהל בכוחות עצמו. ההערה שבסוגריים דוחה את הטענה הזאת ומפנה לתניא, חלק ב' (שער היחוד והאמונה), פרק ב': בריאת שמים וארץ יש מאין היא נס גדול יותר מקריעת הים, והעולם, כמו הים שנבקע, מתקיים רק כל עוד דבר ה' ממשיך לפעול בו. מן האמונה המוטעת הזאת נובעת הלעג שהאומות משמיעות בתהילים: "איה אלקיהם".

אבל באמת כל אשר חפץ הוי"ה עשה. שזהו ענין יחוד שם הוי"ה עם שם אלקים ויחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה שיחוד זה היינו בחי' המשכה שנמשך שם הוי"ה ומשתלב בשם אלקים להיות בטול היש כו'.

אך לאמיתו של דבר, "כל אשר חפץ הוי' עשה". כי זהו ענין ייחוד שם הוי' עם שם אלקים, וייחוד הקב"ה והשכינה (הנוכחות האלוקית); ייחוד זה הוא בחינת המשכה, שבה שם הוי' נמשך ומשתלב בשם אלקים, כך שהיש (המציאות הנבראת) יהיה בביטול לפני ה', וכו'.

האמת היא ש"כל אשר חפץ הוי' עשה": שם הוי' הנעלה פועל בתוך הטבע עצמו. זהו ייחוד הוי' עם אלקים, הנקרא גם ייחוד הקב"ה והשכינה: שם הוי' נמשך ומשתלב בשם אלקים, כך שהמציאות הנבראת עומדת בביטול לפני ה'.

7 והנה בבחי' יחוד זה והמשכה זו יש ב' דרכים. הא' ששם הוי"ה יורד למטה לבחי' אלקים ונקי שילוב הוי"ה באלקים.

כעת, באיחוד הזה ובהמשכה זו יש שתי דרכים. הראשונה היא ששם הוי' יורד למטה, לבחינת אלקים; הדבר נקרא שילוב הוי' בתוך אלקים.

האיחוד בין הוי' לאלקים יכול להתרחש בשתי דרכים. בדרך הראשונה, הוי' יורד לתוך אלקים; הדבר נקרא שילוב הוי' באלקים, שבו אותיות שני השמות מתחלפות זו בזו ויוצרות שם משולב אחד.

ואזי האלי"ף קודם ל²³ ששם אלקים מלביש את שם הוי"ה. ושם הוי"ה מלובש בתוכו.

ואז האלי"ף קודמת ליו"ד, שכן שם אלקים מלביש את שם הוי', ושם הוי' מלובש בתוכו.

בצירוף הזה האלי"ף, האות הראשונה של אלקים, קודמת ליו"ד, האות הראשונה של הוי'. הדבר מראה שאלקים נמצא מבחוץ ומלביש בתוכו את הוי'.

והב' ששם אלקים עולה למעלה. ונכלל בשם הוי"ה ואזי היו"ד קודם לאלי"ף כו'

והשנייה היא ששם אלקים עולה למעלה ונכלל בשם הוי'; ואז היו"ד קודמת לאלי"ף וכו'.

הדרך השנייה היא ההפך: אלקים עולה ונכלל בהוי'. אז היו"ד קודמת, ומראה שהוי' הוא המוביל כעת ואלקים נכלל בו.

והנה היתרון והמעלה הוא כששם אלקים עולה למעלה כי כשהשם של הוי"ה יורד לבחי' שם אלקים להתלבש בו הנה הוא ע"י כמה צמצומים להיות התלבשות בבחי' יש אבל כשהשם אלקים עולה ונכלל בבחי' הוי"ה הי"ז [הרי זה] עולה לבחי' אין כו':

היתרון והמעלה הם כאשר שם אלקים עולה למעלה. שכן, כאשר שם הוי' יורד לבחינת שם אלקים כדי להתלבש בו, הדבר נעשה באמצעות צמצומים רבים, כדי שתהיה התלבשות בבחינת יש (yesh [מציאות נבראת]); אבל כאשר שם אלקים עולה ונכלל בבחינת הוי', הוא עולה בכך לבחינת אין (ayin [היעדר מציאות מוגדרת]) וכו'.

אדמו"ר הזקן קובע שהדרך השנייה, עליית אלקים, היא הנעלה יותר. כדי שהוי' ירד ויתלבש באלקים נדרשים צמצומים רבים, כדי שיוכל להתלבש ביש, במציאות נבראת; אבל כאשר אלקים עולה אל הוי' ונכלל בו, הוא מתעלה אל האין, ה"אין" האלוקי שמעבר לכל מציאות מוגדרת.

האותיות ושורשן

8 והנה נר מצוה²⁴ הוא בחי' העלאה. ותורה אור הוא בחי' המשכה וביאור הענין הוא בהקדים להבין ענין האותיות.

הנה "נר מצוה" הוא בחינת העלאה, ו"תורה אור" הוא בחינת המשכה. כדי לבאר את העניין, יש להקדים ולהבין את ענין האותיות.

הפסוק "נר מצוה" ו"תורה אור" מבטא שני חלקים המתאימים לשתי התנועות: המצווה, שהיא הנר, היא בחינת העלאה; והתורה, שהיא האור, היא בחינת המשכה. כדי להסביר זאת, אדמו"ר הזקן דן תחילה במהות האותיות.

והוא כי האותיות היוצאות בה' מוצאות הפה. אחה"ע מן הגרון כו'. אין המוצאות עושים ומפעילים את האותיות כמו כנור המנגן שמוציא הקול ע"י האדם המנגן שאז נולד ונתהווה הקול ונגון.

העניין הוא שהאותיות היוצאות דרך חמשת מוצאות הפה — אחה"ע, כלומר אל"ף, חי"ת, ה"א ועי"ן, מן הגרון וכו' — אינן נוצרות ומופקות על ידי המוצאות, כפי שכינור מנגן מפיק צליל באמצעות האדם המנגן בו; אז נולדים ובאים לעולם הצליל והניגון.

האותיות יוצאות מחמשת מוצאות הפה: אחה"ע — אל"ף, חי"ת, ה"א ועי"ן — מן הגרון, ושאר קבוצות האותיות מן החך, הלשון, השיניים והשפתיים. ובכל זאת, איברים אלה אינם יוצרים את האותיות כפי שכינור מפיק צליל: כל עוד אין מי שמנגן בו, אין בכינור מוזיקה; רק כאשר אדם מנגן בו נולד הצליל.

אבל האותיות שבה' מוצאות הפה אינו כן אלא שהאותיות כבר היו בנפש שכל נפש מליאה אותיות ובכואם לה' מוצאות הפה הם המניעים את המוצאות ולא מתנועעים ע"י המוצאות.

אבל באותיות של חמשת מוצאות הפה אין הדבר כך: האותיות כבר היו בנפש, שכן כל נפש מלאה אותיות. כשהן מגיעות אל חמשת מוצאות הפה, הן שמניעות את המוצאות, ולא המוצאות שמניעות אותן.

הדיבור שונה: האותיות כבר קיימות בנפש, שהיא "מליאה אותיות". כשהן מגיעות אל הפה, הן שמניעות את איברי הדיבור, ולא האיברים יוצרים אותן.

9 והנה יש כמה בחי' אותיות. אותיות [אותיות] המחשבה²⁵ ואותיות [ואותיות] הדבור. אותיות המחשבה בכינה ואותיות הדיבור במלי

והנה, יש כמה בחינות של אותיות: אותיות המחשבה ואותיות הדיבור. אותיות המחשבה מצויות בכינה (הכנה), ואותיות הדיבור במלכות (ריבונות).

לאותיות יש כמה מדרגות: אותיות המחשבה, הקשורות לכינה (הכנה), ואותיות הדיבור, הקשורות למלכות (ריבונות).

ובחיי דבור שלמעלי [שלמעלה] הוא בבחי' המחשבה למטה שהוא דבור המלאכי' [המלאכים] וקרא זא"ז [זה אל זה / זה את זה]²⁶ וגבוה מעל גבוה שמקבלי' [שמקבלים] דין מן דין²⁷ עד רום המעלות מה שלמטה הוא בבחי' מחשבה נקי' לגבי שלמעלה בחי' דבור ובחי' מחשבה שלמעלה יותר נעלמה.

ומדרגת הדיבור שלמעלה היא בבחינת המחשבה שלמטה, וזהו דיבור המלאכים, שעליו נאמר "וקרא זא"ז" ו"גבוה מעל גבוה", שכן הם מקבלים זה מזה עד רום המעלות. מה שלמטה הוא בבחינת מחשבה נקרא, ביחס למה שלמעלה, בחינת דיבור; ובחינת המחשבה שלמעלה נעלמת יותר.

שתי המדרגות יחסיות זו לזו: הדיבור במדרגה עליונה הוא כמו המחשבה שבמדרגה שמתחתיה, ולכן דיבורם של המלאכים, שעליהם נאמר "וקרא זא"ז" בשבח, הוא בבחינת המחשבה האנושית. התרגום מפרש את הביטוי הזה כ"מקבלי' דין מן דין", וכך כל מדרגה מקבלת מזו שמעליה, עד למעלה מעלה: מה שנחשב מחשבה למדרגה תחתונה אינו אלא דיבור ביחס למדרגה שמעליה, שהמחשבה שלה נעלמת עוד יותר.

10 והנה שרש גלוי האותיות הוא בחכמה ויהי האדם לנפש חיה.²⁸ בחי' חיה היא בחכמה.

שורש התגלות האותיות הוא בחכמה: "ויהי האדם לנפש חיה"; מדרגת חיה היא בחכמה.

לאחר שהראה שהאותיות קיימות עוד לפני הדיבור, אדמו"ר הזקן עוקב אחר שורשן למעלה יותר. גילוי מתחיל בחכמה: הפסוק אומר שהאדם נעשה "נפש חיה", שבמובנה הפשוט פירושו יצור חי; אדמו"ר הזקן מפרש את "חיה" כמדרגת חיה שבנשמה, המקבילה לחכמה.

אך אין זה רק בבחי' גלוי אבל שרשם הנעלם הוא למעלה מעלה בבחי' כתר כמ"ש בזוהר אינון כתרין עילאין²⁹ כו' ונחתא כ"ף מעל כורסיא דיקריה כו'

אלא שזהו רק מצד הגילוי; שורשן הנעלם גבוה הרבה הרבה יותר, בבחינת כתר, כפי שנאמר בזוהר: "אינון כתרין עילאין" וכו', ו"ונחתא כ"ף מעל כורסיא דיקריה" וכו'.

החכמה היא רק המקום שבו האותיות מתחילות להתגלות; שורשן הנעלם גבוה הרבה יותר, בכתר, המדרגה שמעל השכל. הזוהר מכנה את האותיות "אינון כתרין עילאין" ומתאר את האות כ"ף יורדת מעל כיסא הכבוד של ה', ובכך מראה שהאותיות יורדות מהמקום הנעלה ביותר.

כי מהות האותיות אינן בחי' שכל רק הם למעלה מן השכל שא"א להשיג בשכל מהות האותיות ומוצאן במבטא אב"ג שהם יוצאות מכלי השכל. רק עיקרם נלקחים מבחי' שלמעלה מהשכל

מהות האותיות אינה שכל; הן למעלה מן השכל, שכן אי אפשר להשיג בשכל את מהות האותיות ואת מקורן בהגיית א, ב, ג, אף שהן יוצאות מכלי השכל. אלא שמקורן העיקרי הוא בבחינה שלמעלה מן השכל.

האותיות אינן תוצר של השכל. השכל אינו יכול לתפוס מה הן האותיות מצד עצמן, או כיצד הן נהגות כא, ב, ג, אף שהן יוצאות מכוחות השכל עצמו; בעיקרן הן נמשכות מבחינה שלמעלה מן השכל.

והן נעשות בחי' לבוש להשכל להשכיל כל דבר בכל לשון מע' לשון.

והן נעשות לבוש לשכל, כדי להבין כל עניין בכל אחת משבעים הלשונות.

משם הן נעשות לבוש לשכל. באמצעותן השכל יכול להבין ולהביע כל עניין, בכל אחת משבעים הלשונות.

שכל דבר שכל אינו נתפס אלא באותיות אבל אין האותיות מהות השכל ועצמותו אלא בחיי לבושו כנודע שהשכל מתלבש לפעמים באותיות אלו.

כל עניין שכלי נתפס רק באמצעות אותיות; אבל האותיות אינן מהות השכל ועצמותו, אלא לבושו, כידוע שהשכל מתלבש לעיתים באותיות אלה.

כל רעיון נתפס רק באמצעות אותיות, אך האותיות אינן הרעיון עצמו אלא לבושו. לכן אותו רעיון יכול להתלבש פעם במערכת אותיות אחת ופעם במערכת אחרת.

11 ולפעמים באותיות אלו. כמו דבור התוספות והר"ן [והרבינו נסים] שמלבישים כל אי השכל באותיות אחרים ונלקחים מלמעלה מן השכל רק שאין מתגלים אלא בשכל.

ולפעמים באותיות האלה, כמו בניסוחיהם של תוספות והר"ן, שכל אחד מהם מלביש את השכל באותיות אחרות. [האותיות] באות מלמעלה מן השכל, אלא שהן מתגלות רק בתוך השכל.

אפשר לבטא אותו רעיון במילים שונות: תוספות והר"ן, שניים מפרשני התלמוד הקלאסיים, יכולים להציג אותו מהלך שכלי, כל אחד במילים משלו. מכאן שהאותיות אינן הרעיון עצמו; הן באות מלמעלה מן השכל, אף שהן מתגלות רק בתוכו.

והמשל בזה כח ההולדה³⁰ שבמוח שנתהווה באדם אחרי היותו בן י"ג או ט' (סנהדרין רפ"ח)

והמשל לכך הוא כוח ההולדה שבמוח, שמתהווה באדם לאחר שהוא מגיע לגיל שלוש־עשרה או תשע (סנהדרין, תחילת פרק ח').

מובא כאן משל: כוח ההולדה, שמקומו במוח, מתהווה באדם רק כשהוא מגיע לגיל מסוים. מובאים שני גילאים, שלוש־עשרה או תשע, וההפניה היא לתחילת הפרק השמיני במסכת סנהדרין, שבו הגמרא דנה בשאלה אם ילד בן תשע כבר יכול להוליד.

ואף שכבר הי' [היה] לו מוחין בשלימות מ"מ כח ההולדה לא נגמר עד היותו בן י"ג או ט' וגמר כח זה תלוי במאכל אשר יאכל.

ואף שכבר היו לו מוחין (כוחות שכליים) שלמים, בכל זאת כוח ההולדה לא הושלם עד שהיה בן שלוש־עשרה או תשע; והשלמת כוח זה תלויה במאכלים שהוא אוכל.

שכלו של ילד עשוי כבר להתפתח בשלמות, ובכל זאת כוח ההולדה אינו מושלם עד שהוא מגיע לגיל זה, והשלמתו תלויה במאכלים שהוא אוכל. בלקוטי תורה, ואתחנן, אדמו"ר הזקן משתמש באותו משל ומפנה בחזרה לביאור הזה: לילד שטרם מלאו לו תשע יש די חיות ושכל לצורכי עצמו, אך רק תוספת אור, כלומר המוחין הבשלים, מאפשרת לו להשפיע למטה ולהוליד מציאות חדשה; לכן המשפיע זקוק לתוספת אור כדי להשפיע.

וכנודע ממה שאין מאכילין את הכה"ג [הכהן גדול] בעיוה"כ [בערב יום הכפורים] דברים שמרביי הזרע. שיש מאכלים מרבים הזרע. ויש מאכלים ממעיטים.

וכידוע מן [הדין] שאין מאכילים את הכהן הגדול בערב יום הכיפורים מאכלים שמרבים את הזרע: יש מאכלים שמרבים את הזרע, ויש מאכלים שממעטים [אותו].

הראיה היא מן הדין שאין מאכילים את הכהן הגדול בערב יום הכיפורים מאכלים שמרבים את הזרע, כדי שלא ייטמא באותו יום. יש מאכלים שמרבים את הזרע ואחרים שממעטים אותו, ולכן למזון יש השפעה ישירה על כוח זה.

12 והנה במאכלים ההם עצמן אין בהם כח ההולדה רק כשבאים להמוח. והמוח מתחזק על ידם אזי נתהוה ונגמר כח ההולדה.

כעת, במאכלים עצמם אין כוח ההולדה; הוא מופיע רק כשהם מגיעים למוח והמוח מתחזק על ידם. אז כוח ההולדה מתהווה ונשלם.

במאכלים עצמם אין כוח הולדה. רק כשהם מגיעים למוח ומחזקים אותו, הכוח הזה מתהווה ונעשה שלם.

כך האותיות [האותיות] באים מלמעלה מהשכל שאינו נתפס באותיות כלל. ומ"מ כשבאים לבחי' השכל נעשה גילוי השכל ע"י אותיות.

כך גם האותיות באות מלמעלה מן השכל, [מדרגה] שאינה נתפסת כלל באותיות; ואף על פי כן, כשהן מגיעות לבחינת השכל, גילוי השכל נעשה באמצעות האותיות.

כך הוא גם ביחס לאותיות: הן באות ממדרגה שלמעלה מן השכל, שאינה נתפסת כלל באותיות. אך כשהן מגיעות לשכל, באמצעותן השכל מתגלה.

קטע 5 • 131-15

התפילה מעלה את האותיות

13 ולכן אמרו על מט"ט [מטטרון] שקושר כתרי' [כתרים / כתריין] לקונו מתפלותיהם של ישראל. והענין כי אותיות התפלה עולות למעלה ע"י המלאכים כנודע שכמה מלאכים ממונים בכל היכל לקבל התפלות. ואיתא בזוהר שהמלאך נשיק לה.³¹

לכן אמרו על מטטרון שהוא "קושר כתרי' לקונו" מתוך תפילותיהם של ישראל. העניין הוא שאותיות התפילה עולות למעלה באמצעות המלאכים, כידוע שבכל היכל ממונים כמה מלאכים לקבל את התפילות. ונאמר בזוהר שהמלאך "נשיק לה".

זו הסיבה שאומרים על מטטרון, מלאך בכיר, שהוא "קושר כתרי' לקונו" מתוך תפילותיהם של ישראל. אותיות התפילה עולות באמצעות המלאכים, שרבים מהם ממונים בכל היכל שמימי לקבל את התפילות, והזוהר אומר שהמלאך "נשיק לה" — נושק לתפילה.

14 וביאור ענין זה הוא כמו הנושק עד"מ מכניס רוחו והבלו בדבר שנושק.

ביאור עניין זה הוא כמו אדם המנשק: לשם משל, הוא מכניס את רוחו ואת הבלו בדבר שהוא מנשק.

הנשיקה מוסברת באמצעות משל: מי שמנשק מכניס את רוחו במה שהוא מנשק.

כך המלאך מכניס רוחו והבלו באותיות התפלה להעלותם מבחי דבור האדם לבחי דבור המלאכי

[המלאכים] שהיא בחי מחשבי שלמטי' [שלמטה]

כך המלאך מכניס את רוחו ואת הבלו באותיות התפלה, כדי להעלות אותן ממדרגת דיבור האדם למדרגת דיבור המלאכים, שהיא מדרגת המחשבה שלמטה.

כך המלאך מכניס את רוחו שלו, את חיותו, באותיות התפלה. באופן זה הוא מעלה אותן מדיבור האדם לדיבור המלאכים, שהוא, כפי שהוסבר לעיל, מדרגת המחשבה ביחס לעולם שמתחתיו.

וכך עולה התפלה למעלי' [למעלה / למעלה] מעולם ועד עולם. עד עולם העליון שם הוא מט"ט [מטטרון] שעושה בחי כתר זה. פי' שמעלה האותיות [האותיות] עד מקורן ושרשן שהוא בכתר.

וכך התפילה עולה למעלה, מעולם לעולם, עד העולם העליון ביותר; שם נמצא מט"ט, שעושה בחינה זו של כתר. כלומר, הוא מעלה את האותיות עד למקורן ולשרשן, שהוא בכתר.

כך התפילה עולה מעולם אחד לבא אחריו, עד העולם העליון ביותר, שבו מט"ט עושה ממנה כתר: הוא מעלה את האותיות למקורן ולשרשן, שבכתר.

15 והיינו כדי להמשיך אותיות כי התפלה היא יהי רצון שיהי' [שיהיה] המשכת רצון אחר מבתחלה שנמשך

בכח' [בכחמה] וחכמה היא בחי דין.

וזהו כדי להמשיך אותיות, שהרי התפילה היא "יהי רצון" — שיהיה [רצונך], כלומר שתימשך בחינת רצון אחרת מן [הרצון שהיה] בתחילה, שנמשך בכחמה; וחכמה היא בחינת דין.

מטרת העלאת האותיות היא להמשיך אותיות חדשות. התפילה אומרת "יהי רצון", כלומר שיהיה רצון: היא מבקשת שיימשך רצון חדש, שונה מן הרצון שנמשך תחילה בכחמה; וחכמה, כפי שהוסבר קודם, היא בחינת דין ומידה מדויקת.

וכן התורה דמחכ' [דמחכמה] נפקת מימינו אש דת למו³² שהיא בחי אש וגבורות וע"פ התורה אין יסורים בלא עון.³³ אבל בכתר שם הם רחמים פשוטים ונושא עון כו' ומשם נמשך אותיות חדשות כו':^{34, 35}

וכך גם התורה, שמחכמה נפקת: "מימינו אש דת למו", שהיא בחינת אש וגבורות; ועל פי התורה "אין יסורים בלא עון". אבל בכתר יש רחמים פשוטים, והוא "נושא עון" וכו'; ומשם נמשכות אותיות חדשות וכו'.

גם התורה נובעת מחכמה, והיא נקראת "מימינו אש דת למו", ביטוי המצביע על אש וגבורות (מידת הדין): לפי מידתה של התורה, אין יסורים בלא עון. אבל בכתר יש רחמים פשוטים, והוא "נושא עון", כלשון הפסוקים המתארים את מידות הרחמים של ה'; ומשם נמשכות אותיות חדשות, שהן הביטוי לרצון חדש. בלקוטי תורה, חוקת, אדמו"ר הזקן חוזר לביאור הזה ומכנה את האותיות הללו, שהן למעלה מהתורה עצמה, "אותיות החקיקה" (אותיות חקוקות).

קטע 6 • ו'16-22

הנר, האוויר והאור

16 והנה ככל הענין הזה באותיות כך הוא בבחי' המצות כי נר מצוה. והענין שאין אור הנר מאיר אלא

כשיש אויר סביב האור משא"כ כשאין שם אויר יכבה ולא יאיר כלל

כעת, כשם שכל הענין הזה שייך לאותיות, כך הוא גם בבחינת המצוות, שהרי "נר מצוה". הענין הוא שאור הנר מאיר רק כשיש אויר סביב האור; ואילו כשאין שם אויר, הוא כבה ואינו מאיר כלל.

אותו דפוס מתקיים גם במצוות, ככתוב "נר מצוה". להבה מאירה רק כשיש סביבה אויר; בלי אויר היא כבה ואינה מאירה כלל.

והנה האויר הוא בבחי' אותיות. כי הרי רואין שיסוד האויר הוא תחת יסוד האש.^{36, 37}

והנה, האויר הוא בבחינת אותיות, שכן אנו רואים שיסוד האויר נמצא מתחת ליסוד האש.

האויר מקביל לאותיות, וכמוהן הוא מדורג למטה: בסדר ארבעת היסודות, האויר נמצא מתחת לאש. הערת קה"ת מביאה את דברי המדרש (שמות רבה ובמדבר רבה) ואת דברי הזהר על סדר זה.

17 ואעפ"כ [ואף על פי כן] הרי יש בו דקות הרבה מיסוד האש. והטעם כי האויר אע"פ [אף על פי] שהוא למטה

מיסוד האש. מ"מ שרשו הוא למעלה.

ובכל זאת, יש בו דקות רבה יותר מאשר [ב] יסוד האש. הסיבה לכך היא שאף שהאויר נמצא מתחת ליסוד האש, שורשו גבוה יותר.

ובכל זאת, האויר עדין ומזוכך הרבה יותר מהאש. הסיבה לכך היא שאף שהאויר נמצא מתחת לאש, שורשו גבוה יותר.

וביאור הדבר כי הנה יעקב אמר מה נורא.^{38, 39} ולכן מה שאומרים הגדול הגבור והנורא. נורא הוא

מדתו של יעקב.^{40, 41}

ביאור העניין: יעקב אמר "מה נורא". לכן, כשאומרים "הגדול הגבור והנורא", "נורא" היא מידתו של יעקב.

כדי להסביר זאת, אדמו"ר הזקן פונה ליעקב, שאמר "מה נורא" כשקם מחלומו על הסולם. לכן, כשאנו מתארים את ה' כ"הגדול הגבור והנורא" — דברי משה (דברים 10:17), שאנו אומרים בברכה הראשונה של תפילת העמידה — "נורא" היא מידתו של יעקב; הערת קה"ת מציינת שהמקור לכך הוא זהר (2:79a), המצוטט באור התורה.

18 ולכאורה לא שייך בחי' נורא ליעקב כ"א לפחד יצחק.⁴² אלא לפי שיעקב היה הממוצע בין האבות.⁴³

לכאורה, בחינת "נורא" אינה שייכת ליעקב אלא ל"פחד יצחק". אך [אכן, היא שייכת לו], משום שיעקב היה הממוצע בין האבות.

לכאורה, היראה שייכת ליצחק ולא ליעקב, שכן על ה' של יצחק נאמר "פחד יצחק". התשובה היא שיעקב היה הממוצע בין האבות, וחיבר בין החסד של אברהם לגבורה של יצחק; בהערת קה"ת מובא זהר (1:60b) כמקור למקומו של יעקב ביניהם.

ונודע שא"א שיחברו ב' הפכים עד שיערה רוח מלמעלה משניהם. כענין עושה שלום במרומיו⁴⁴ כו'. וידוע שאי אפשר לחבר שני הפכים עד שתישפך עליהם רוח מלמעלה, ממדרגה שלמעלה משניהם, כענין "עושה שלום במרומיו כו'".

שני הפכים אינם יכולים להתחבר מכוח אחד מהם בלבד; הם מתאחדים רק כאשר רוח ממדרגה שלמעלה משניהם נשפכת עליהם. כך ה' "עושה שלום במרומיו כו'", ומביא לידי שלום בין כוחות מנוגדים ממקום שלמעלה מהם.

19 ולכן מאחר שיעקב היה המחבר לכך היה בו גילוי בחי' נורא שהוא למעלה משניהם. וכך הוא בבחי' אויר שהדקות הוא לפי שהוא בחי' ממוצע שהוא בקו האמצעי חח"ן [חכמה חסד נצח] מימין. ובג"ה [ובינה גבורה הוד] משמאל.

ולכן, מאחר שיעקב היה זה שחיבר [ביניהם], התגלתה בו בחינת "נורא", שלמעלה משניהם. וכך גם בבחינת האוויר: הדקות [שלו] נובעת מכך שהוא בחינת ממוצע, הנמצא בקו האמצעי — חכמה (חוכמה), חסד (טוב לב) ונצח (ניצחון) מימין, ובינה (הבנה), גבורה (איפוק) והוד (הדר) משמאל,

יעקב חיבר בין שני הצדדים, ולכן גילה את בחינת "נורא", שלמעלה משניהם. גם האוויר הוא ממוצע, ומכאן נובעת הדקות שלו: הוא שייך לקו האמצעי של הספירות, בין קו ימין של חכמה, חסד ונצח לקו שמאל של בינה, גבורה והוד.

20 וכדת"י [וכדעת תפארת יסוד] באמצע הוא בחי' אויר שהוא בחי' ז"א שהוא בקו הממוצע בחי' [ת"ת] [תפארת] ולכן נק' אויר אור יו"ד.^{45, 46}

כתר, דעת, תפארת ויסוד נמצאים באמצע — זו בחינת אויר, שהיא בחינת ז"א, הנמצא בקו האמצעי, בחינת [תפארת]. לכן אויר נקרא אור בתוספת יו"ד.

הקו האמצעי עובר דרך כתר, דעת, תפארת ויסוד. האויר מקביל לקו זה, שהוא ז"א, בחינת תפארת; לכן המילה העברית לאוויר, אויר, נכתבת כמו אור, בתוספת יו"ד.

שהיו"ד הוא בחי' העלם של האור שמוריד וממשיך להיות האור מאיר. כמו האותיות שהן בבחי' ההעלם.

היו"ד היא בחינת העלם האור, שמוריד וממשיך אותו כדי שהאור יאיר — בדומה לאותיות, שהן בבחינת העלם.

היו"ד מייצגת את העלם האור, שמוריד וממשיך אותו כדי שיוכל להאיר; האותיות פועלות באופן דומה, כהעלם שדרכו מועבר השכל. הביאור במאמר שקודם לביאור זה אומר את אותו הדבר (תורה אור, מקץ 14:32): האויר גורם לנר להאיר, מפני שאויר הוא אור בתוספת יו"ד, והיו"ד הנסתרת בו היא האור הנעלם, שיוצא דרכה לידי גילוי.

21 ובהן ועל ידן נתפס השכל ובא לידי גילוי כי א"א לכל שכל בלי אותיות כנ"ל.

ובהן ועל ידיהן נתפס השכל ומתגלה, שכן אין שכל אפשרי בלי אותיות, כפי שהוסבר לעיל.

בתוך האותיות ועל ידיהן נתפס השכל ומתגלה; כפי שהוסבר לעיל, שום רעיון אינו יכול להתקיים בלי אותיות.

כך האויר שהוא בבחי' העלם בו ועל ידו נתפס האור להאיר לבא לידי גילוי.

כך גם האויר, שהוא בבחינת העלם: בו ועל ידו נתפס האור, כדי להאיר [וגם] לבוא לידי גילוי.

האויר, שהוא המצע המעלים, ממלא תפקיד דומה ביחס לאור: בתוכו ועל ידו נתפס אור הלהבה ומגיע לידי הארה.

וזהו כי נר מצוה ותורה אור.⁴⁷ שע"י נר מצוה נעשה התורה אור כי המצוות עולות עד הכתר ששם שרש המצוות תר"ך עמודי אור עמוד שמחבר מעלה למטה.

וזהו [פירוש] "כי נר מצוה ותורה אור": על ידי "נר מצוה" נעשית התורה אור; שכן המצוות עולות עד הכתר, ששם שורש המצוות: תר"ך עמודי אור, עמוד המחבר בין מעלה למטה.

זהו פירוש "כי נר מצוה ותורה אור": באמצעות "נר מצוה" — המצווה שהיא נר — התורה נעשית אור. המצוות עולות עד הכתר, שורשן, הנקרא "תר"ך עמודי אור": תר"ך הוא הערך המספרי של המילה כתר, וזהו מספרן של תר"ג מצוות התורה יחד עם שבע מצוות חכמים. כל אחת מהן היא עמוד המחבר בין מעלה למטה.

22 וכענין יעקב חבל נחלתו⁴⁸ כשמתנועע החבל למטה כו'. וכך ע"י המצוות שהן במלי' עולות בכתר ונמשך משם בחי' אותיות חדשים דהיינו תוס' [תוספת] אור להיות אור התורה מאיר. כי הנה התורה נקראת משל הקדמוני.^{49, 50}

כמו בענין "יעקב חבל נחלתו": כאשר החבל נע למטה וכו'. כך, באמצעות המצוות, המצויות במלכות [ו]עולות לכתר, נמשכת משם בחינה של אותיות חדשות, כלומר תוספת אור, כדי שאור התורה יאיר. שכן התורה נקראת "משל הקדמוני".

יעקב נקרא "יעקב חבל נחלתו": בפסוק, חבל פירושו חלק שהוקצה ונמדד באמצעות חבל, אך אדמו"ר הזקן משתמש בדימוי של חבל, שקצהו העליון נע כאשר מזיזים את קצהו התחתון. כך המצוות, המצויות במלכות, מגיעות לכתר, ומשם נמשכות אותיות חדשות — תוספת אור — כדי שאור התורה יאיר. התורה נקראת "משל הקדמוני"; במשמעות הפשוטה, מילים אלה פירושן אמרת הקדמונים. בתורה אור, מגילת אסתר, מסביר אדמו"ר הזקן ש"הקדמוני" הוא עצמותו של ה', שלמעלה מן העולמות לחלוטין.

קטע 7 • 231-25

התורה כמשל; השם הגדול

23 וענין המשל הוא כמ"ש וידבר שלשת אלפים משל.⁵¹ כי הנה חכמת שלמה היא חכמה תתאה⁵² שהיא בחי' מלי' דאצי'.

ענין המשל הוא כפי שנאמר: "וידבר שלשת אלפים משל". חכמת שלמה היא חכמה תתאה, כלומר חכמה תחתונה, שהיא בחינת מלכות שבעולם האצילות;

התורה כונתה זה עתה "משל", ואדמו"ר הזקן מסביר את משמעות הדבר באמצעות שלמה, שאמר "שלשת אלפים משל". חכמת שלמה היא "חכמה תתאה", בחינת מלכות שבעולם האצילות, האחרונה שבספירות עולם האצילות.

והיינו בחיי מלי המאירה בבי"ע כי מלי דאצי" עזמה היא רוח"ק [רוח הקודש] ונו"ה [ונצח והוד] דאצי" היא בחי' נבואה ובאצילות איהו וחיוהי חד.

כלומר, בחינת המלכות כפי שהיא מאירה [בעולמות] בריאה, יצירה ועשיה. מלכות דאצילות עזמה היא רוח הקודש, ונצח והוד דאצילות הם בחינת נבואה; ובאצילות "איהו וחיוהי חד".

ליתר דיוק, מדובר במלכות דאצילות כפי שהיא מאירה בעולמות התחתונים בריאה, יצירה ועשיה. מלכות דאצילות עזמה היא רוח הקודש, נצח והוד דאצילות הם מקור הנבואה, ובאצילות הכול אחד עם ה'.

ולכן יש ס"ר פירושים על כל פסוק מד"ת [מדברי תורה] ונבואה. וגם משלי ושה"ש [ושיר השירים] שאמר שלמה ברוח"ק [ברוח הקודש] הן במלי דאצילות עזמה למעלה מחכמת שלמה

לכן יש שש מאות אלף פירושים לכל פסוק מדברי תורה ונבואה. גם משלי ושיר השירים, שאמר שלמה ברוח הקודש, הם במלכות דאצילות עזמה, למעלה מחכמת שלמה;

מכיוון שהנבואה ורוח הקודש באות מאצילות, שהיא אחד עם אין סוף, יש שש מאות אלף פירושים לכל פסוק בתורה ובנביאים. משלי ושיר השירים, שאמר שלמה ברוח הקודש, באים ממלכות דאצילות עזמה, מדרגה שלמעלה מחכמתו של שלמה.

אבל מה שנתן חכמה לשלמה היא בחי' חכמה תתאה דבריאה ובחכמה זו דיבר על כל דבר מד"ת [מדברי תורה] שלשת אלפים משל

אבל החכמה ש[ה'] נתן לשלמה היא בחינת חכמה תתאה של [עולם] הבריאה, ובחכמה זו דיבר על כל עניין מדברי תורה שלושת אלפים משלים,

החכמה שה' נתן לשלמה, לעומת זאת, היא חכמה תתאה של עולם הבריאה. באמצעותה אמר שלמה שלושת אלפים משלים על כל עניין בתורה.

דהיינו רוחניות שבד"ת [שבדברי תורה] מכל הג' עולמות בי"ע (שכל מה שיש למטה יש למעלה כנודע מאתרוג שלמטה שמעורר למעלה שדוקא אתרוג ולא תפוח.

כלומר, על הרוחניות שבדברי תורה בכל שלושת העולמות בריאה, יצירה ועשיה (שהרי כל מה שיש למטה יש גם למעלה, כידוע מן האתרוג שלמטה, המעורר למעלה — דווקא אתרוג ולא תפוח.

המשלים האלה מבטאים את המשמעות הרוחנית שבדברי התורה כפי שהיא קיימת בשלושת העולמות בריאה, יצירה ועשיה. בהערת אגב שבסוגריים מוסיף אדמו"ר הזקן שכל מה שקיים למטה יש לו מקבילה למעלה: האתרוג שנוטלים למטה מעורר את מקבילו למעלה, ולכן המצווה היא דווקא באתרוג ולא בתפוח.

ולקרב אל השכל הוא כמו דבר גשמי המצוייר בדמיון האדם. אך דמיון מחשבת האדם אינה פועלת כלום. אבל למעלה כי לא מחשבותי⁵³ כו') (כ"ו)

וכדי לקרב זאת אל השכל, הדבר דומה לעצם גשמי המצטייר בדמיונו של אדם. אלא שדמיונו של אדם אינו פועל דבר, ואילו למעלה "כי לא מחשבותי כו" (כ"ז)

כדי לקרב זאת אל השכל, הדבר דומה לעצם גשמי המצטייר בדמיונו של אדם. אבל דמיונו של האדם אינו פועל דבר, ואילו למעלה "כי לא מחשבותי כו"': שם המקבילה היא ממשית ובעלת השפעה.

שהשיג ממדרגה התחתונה דעשיה עד מדרגה הראשונה שבבריאה. וכל עולם יש בו י"ס [י ספירות] וי' כלול מ"י עד אלף וזהו שלשת אלפים.

[זה] מה שהשיג: מן המדרגה הנמוכה ביותר שבעשיה עד למדרגה הראשונה שבבריאה. בכל עולם יש עשר ספירות, וכל [אחת מהן] כלולה מעשר, עד אלף; וזהו שלושת אלפים.

שלמה השיג את המדרגות האלה, מן המדרגה הנמוכה ביותר שבעשיה ועד למדרגה הראשונה שבבריאה. בכל עולם יש עשר ספירות, כל אחת מהן כלולה מעשר, וכל אחת מהעשרות שוב כלולה מעשר — אלף בכל עולם; בשלושת העולמות יש שלושת אלפים משלים.

אבל באצ"י דאיהו וחיוהי חד לא השיג. אבל באמת גם התורה דאצ"י היא בחי' משל לגבי המאציל העליון ב"ה.

אבל באצילות, ש"דאיהו וחיוהי חד", הוא לא השיג. אך באמת, גם התורה דאצילות היא בחינת משל ביחס למאציל העליון ב"ה.

השגתו של שלמה לא הגיעה לאצילות, שבה "דאיהו וחיוהי חד". ואף על פי כן, גם התורה כפי שהיא באצילות היא רק "משל" ביחס לה' עצמו, המאציל העליון.

דאוריית' [דאורייתא] מתקשרא בקוב"ה [בקודשא בריך הוא]⁵⁴ כמו דישראל מתקשראן באוריית' שאין להם ערך לגבי התורה אלא דמתקשראן בה.

שהרי "דאוריית' מתקשרא בקוב"ה", כשם ש"דישראל מתקשראן באוריית'", שכן אין להם ערך לעומת התורה, אלא שהם קשורים אליה.

על פי דברי הזהר, שלפיהם "דאוריית' מתקשרא בקוב"ה", אדמו"ר הזקן משווה בין יחסה של התורה לה' לבין יחסם של ישראל לתורה. ישראל אינם בני השוואה לתורה, ואף על פי כן הם קשורים אליה; בדומה לכך, התורה, אף שהיא רק "משל" לה', קשורה אליו.

24 וכך התורה מתקשרת בקוב"ה [בקודשא בריך הוא] כו'. וכדי שיומשך ויתפשט אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה

המאציל בהתורה הוא ע"י נר מצוה שהיא בחי' אוי"ר [אור] ⁵⁵ אור יי

וכך גם התורה מתקשרת בקדוש ברוך הוא וכו'. כדי שאור אין סוף, ברוך הוא — המאציל — יימשך ויתפשט בתורה, הדבר נעשה באמצעות "נר מצוה", שהיא בחינת אוי"ר (אוויר), כלומר "אור" [בתוספת] יו"ד.

כדי שאור אין סוף, הקב"ה המאציל, יימשך ויתפשט בתורה, יש צורך ב"נר מצוה". המצוה היא האוויר שסביב הלהבה, והוא "אור" עם יו"ד, כפי שהוסבר לעיל.

שהמצות הן בחי' העלאה כמו קרבנות שנעשו מן הבהמות להיות אשה ריח ניחוח.

כי המצוות הן בחינת העלאה, כמו הקרבנות שנעשו מן הבהמות כדי שיהיו "אשה ריח ניחוח".

המצוות הן העלאות, כמו הקרבנות שבמקדש, שבהם הועלו הבהמות כדי להיות "אשה ריח ניחוח" לה'.

וכן תפלין של קלף מעור הבהמות. וציצית של צמר. והרי זו בחי' העלאה מדבר גשמי להיות התכללות

ברוחניות אק"ב [אשר קדשנו במצותיו]

וכן תפלין, העשויים מקלף מעור בהמות, וציצית מצמר. זו בחינת העלאה של דבר גשמי, כדי שייכלל ברוחניות של "אק"ב".

בדומה לכך, תפלין נכתבים על קלף העשוי מעור בהמות, וציצית עשויה מצמר. בכל אחד מהמקרים מעלים דבר גשמי והוא נכלל ברוחניות המתבטאת בכרכה "אק"ב".

(וגם הם המשכות אך מפני שנעשות ע"י מעשה האדם בפו"מ [בפועל ממש] הרי הן העלאות שהאדם מעלה

ומקשר אותן לאוא"ס [לאור אין סוף] הנמשך בתוכן משא"כ התורה היא המשכה לבדה קורא בתורה

שקורא וממשיך מה שכבר היה כאדם הקורא לחברו כו').

(המצוות הן גם המשכות, אך מאחר שהן נעשות באמצעות מעשה האדם בפועל, הן נחשבות העלאות: האדם מעלה

אותן ומקשר אותן לאור אין סוף הנמשך לתוכן. התורה, לעומת זאת, היא המשכה בלבד: מי שקורא בתורה קורא

וממשיך את מה שכבר היה, כמו אדם הקורא לחברו וכו').

המצוות אכן ממשיכות גם אלוקות, אך מאחר שהן נעשות באמצעות פעולה גשמית של האדם, הן נחשבות העלאות: האדם מעלה אותן ומקשר אותן לאור אין סוף שבתוכן. לימוד התורה, לעומת זאת, הוא המשכה בלבד; המילה "קורא" מתארת גם קריאה בתורה וגם קריאה למישהו, והקורא בתורה קורא וממשיך את מה שכבר קיים, כפי שאדם קורא לחבר.

וע"י העלאה זו נעשה המשכת התורה. וזהו יהא שמו הגדול ⁵⁶ מבורך כי יש שם ⁵⁷ הוי"ה בחי' מל'

באמצעות העלאה זו נעשית המשכת התורה. וזהו [פירוש] "יהא שמו הגדול מבורך": שכן יש שם הוי', בחינת

מלכות.

ההעלאה באמצעות המצוות היא שמביאה להמשכת התורה. זו משמעות האמירה "יהא שמו הגדול מבורך", תגובת הציבור בקדיש, שאדמו"ר הזקן מבאר באמצעות שם הוי', בחינת מלכות.

כי הוי"ה הוא ז"א ושמו של הוי"ה דהיינו הגילוי הוא במלי' ושם הגדול הוא בכתר (ופעם אמרו בזוהר דהיינו בבינה והכל א' כי התגלות עתיק בבינה) ⁵⁸ דהיינו מלי' דא"ק [דאדם קדמון]

הוי' הוא ז"א (המידות הרגשיות), ואילו "שם הוי"ה", כלומר הגילוי, הוא במלכות; "שם הגדול" הוא בכתר (ובפעם אחרת נאמר בזוהר [שהכוונה היא] לבינה; והכול אחד, כי התגלות עתיק היא בבינה), כלומר מלכות דאדם קדמון.

הוי' הוא ז"א, ו"שם הוי"ה" — הגילוי שלו — הוא במלכות; לעומת זאת, "שם הגדול" הוא בכתר, מלכות דאדם קדמון, הרמה הראשונה שמעל אצילות. ההערה שבסוגריים מיישבת מאמר בזוהר הממקם אותו בבינה: עתיק, הפנימיות של כתר, מתגלה בבינה, ולכן שני התיאורים מצביעים על אותו עניין. בתחילת לך לך (תורה אור, לך לך 1:7) מסביר אדמו"ר הזקן את הסיבה לכך: עתיק הוא מקור התענוג, שלמעלה מחכמה, והוא מתגלה רק באמצעות בינה.

ולכן אומרים מברך לעלם כלשון יחיד שהוא עולם האצ"י שהוא רה"י [רשות היחיד] דאיהו וחיוהי חד לפי ששם הגדול הוא למעלה מהאצילות ונמשך באצ"י

לכן אומרים "מברך לעלם" כלשון יחיד; הכוונה היא לעולם האצילות, שהוא רשות היחיד, כי "דאיהו וחיוהי חד". שם הגדול נמצא למעלה מאצילות ונמשך לתוכה.

לכן התגובה אומרת "מברך לעלם" — "מברך לעולם" — כלשון יחיד: היא מתייחסת לעולם האצילות האחד, רשות היחיד, מילולית "רשותו של היחיד", שבו הכול מאוחד עם ה'. לתוך עולם זה נמשך שם הגדול, הנמצא למעלה מאצילות.

וזוהו הקב"ה מנענע בראשו. ⁵⁹ פ"י בבחי' כתר שמנענע וממשיך למטה אך דוקא באיש"ר [באמן יהא שמיה רבא] דאגדתא ⁶⁰ כי אגדה היא בחי' חכמה ⁶¹ שרוב סודות התורה גנוזין בה כמ"ש האריז"ל [הארי"י זכרנו לברכה]. ⁶²

וזוהו [פירוש] "הקב"ה מנענע בראשו": כלומר, בבחינת כתר הוא מנענע וממשיך למטה. אך הדבר נעשה דווקא באמירת "איש"ר דאגדתא", כי אגדה היא בחינת חכמה, שבה גנוזים רוב סודות התורה, כפי שכתב האריז"ל.

הגמרא אומרת שכאשר נאמרת תגובה זו, הקב"ה "מנענע בראשו"; אותו פועל פירושו גם "מזיז", ו"ראשו" הוא כתר, שאותו הוא מנענע וממשיך למטה. הדבר מתרחש דווקא באמירת "איש"ר שלאחר אגדה — דברי חז"ל שאינם הלכתיים — מפני שאגדה היא בחינת חכמה, שבה, כפי שכתב האריז"ל (רבי יצחק לוריא), גנוזים רוב סודות התורה. אדמו"ר הזקן משתמש באותן מילים גם באגרת הקודש, סימן כ"ג, שם הוא מעודד קבוצות של עשרה ללמוד את האגדה שבעין יעקב בין מנחה למעריב.

25 ואיש"ר [ואמן יהא שמיה רבא] **אומרים בצבור שאז דוקא מנענע בכל בחי' ראשו משא"כ אחד העוסק בתורה אע"פ [אף על פי] שהקב"ה קורא ושונה כנגדו מ"מ אין המשכה זו רק בחלק נפשו אבל בצבור ממשיכים בחי' כללות כו'.**

ואיש"ר נאמר בציבור, כי רק אז הוא מנענע בכל בחינות ראשו. לעומת זאת, אדם יחיד העוסק בתורה — אף שהקדוש ברוך הוא קורא ושונה כנגדו — המשכה זו מגיעה רק לחלק שבנפשו; ואילו בציבור ממשיכים את בחינת הכללות וכו'.

אומרים "איש"ר" רק בציבור, כי רק אז ה' "מנענע" כל בחינה של "ראשו", וממשיך מבחינת כתר כולה. כאשר אדם יחיד לומד תורה, הקדוש ברוך הוא לומד כנגדו, אך ההמשכה מגיעה רק לחלק ששייך לנפשו; ציבור ממשיך את הכללות.

קטע 8 • 261-27

המזוזה ונר חנוכה

26 ובוה יובן ענין נ"ח משמאל ומזוזה מימין. מזוזה הוא בחי' המצות שהמזוזה היא בחי' העלא' [העלאת / העלאה].

בכך יובן ענין "נ"ח משמאל ומזוזה מימין". המזוזה היא בחינת המצוות, שכן היא בחינת העלאה.

כעת אפשר להשיב על השאלה שפתחה את המאמר: מדוע נר חנוכה משמאל והמזוזה מימין. המזוזה מייצגת את המצוות, שעניינן העלאה.

שבית האדם וכל מה שבתוכו בטל לה' אחד שכותבין במזוזה אחד ואהבת.⁶³ כי בכל לבבך הוא בחי' התפלה בלב.

שכן ביתו של האדם וכל מה שבתוכו בטלים לה', [שהוא] אחד, שהרי במזוזה כותבים "אחד" [ו"ואהבת"]. "בכל לבבך" הוא בחינת התפילה שבלב.

המזוזה מכריזה שביתו של האדם וכל מה שבתוכו בטלים לפני ה' האחד: על קלף המזוזה כתובות המילים "אחד" והפרשה הפותחת ב"ואהבת". בפרשה זו, "בכל לבבך" מקביל לתפילה, עבודת הלב.

27 ובכל נפשך היא בחי' התורה לקשר מחשבה במחשבה ודבור בדבור. ודברי אשר שמת' בפיו.⁶⁴ ובכל מאדך⁶⁵ היא המזוזה שהיא בסוף ביתו עם כל הרכוש שבתוכו.

"ובכל נפשך" היא בחינת התורה, הקושרת מחשבה במחשבה ודיבור בדיבור, וכן "ודברי אשר שמת' בפיו"; ו"בכל מאדך" היא המזוזה, הנמצאת בקצה ביתו, עם כל הרכוש שבתוכו.

"ובכל נפשך" מכוון ללימוד התורה, הקושר את מחשבת האדם למחשבה האלוקית ואת דיבורו לדיבור האלוקי, ככתוב "ודברי אשר שמת' בפיו". "ובכל מאדך", שפירושו כל רכושו של האדם, היא המזוזה עצמה, הקבועה בקצה הבית המכיל את הרכוש הזה.

ועי' נ"ח משמאל היא תורה אור שהיונים רצו להשכיחם תורתך ותקנו להניחה על פתח הבית מבחוץ⁶⁶ לר"ה [לראש השנה].

ובאמצעות זאת [בא] נר חנוכה שבצד שמאל, שהוא "תורה אור", שכן היונים ביקשו "להשכיחם תורתך"; וחכמים תיקנו להניחו בפתח הבית, מבחוץ, לכיוון רשות הרכים.

מכוח עלייה זו נמשך נר חנוכה שבצד שמאל, כלומר המשכת "תורה אור". היונים ביקשו "להשכיחם תורתך", כלשון תפילת "על הנסים" הנאמרת בחנוכה, וחכמים תיקנו להניח את הנר בפתח הבית, כשהוא פונה החוצה, אל רשות הרכים.

כי המלי' נקי' פתח הבית שמשמש כניסה ויציאה וכך כתיב בזאת יבא אהרן אל הקדש⁶⁷ כו'. וביציאתה לביי'ע הנה מלי' בכל משלה.⁶⁸

מלכות (ריבונות) נקראת פתח הבית, המשמש לכניסה וליציאה; וכך נאמר: "בזאת יבא אהרן אל הקדש" וכו'. וכשהיא יוצאת לבריאה, ליצירה ולעשיה, "מלכות בכל משלה".

מלכות נקראת פתח הבית, שכן הכול נכנס ויוצא דרכו. את הפסוק "בזאת יבא אהרן אל הקדש", שפשוטו עוסק בקרבנות שבעזרתם נכנס הכהן הגדול לקודש הקודשים ביום הכיפורים, דורשים כרומז למלכות, שהיא הדרך אל הקדושה. כאשר מלכות יוצאת אל בריאה, יצירה ועשיה, היא שולטת בכול: בפסוק "מלכות בכל משלה" מופיעה ממש אותה מילה, מלכות.

וצריך להמשיך גם שם בטורי דפרודא. על הרי בתר⁶⁹ בחי' אור התורה והיא משמאל בחי' גבורות וזה היה בזמן בית שני כו'.

ויש צורך להמשיך את האור גם לשם, אל הרי הפירוד — "על הרי בתר" — את בחינת אור התורה. אור התורה הוא בצד שמאל, בבחינת גבורות (כוחות של ריסון); וכך היה בזמן בית שני כו'.

יש להוריד את אור התורה גם לשם, אל הרי הפירוד, המכונים "על הרי בתר" — המקומות הרחוקים מן הקדושה. משום כך נר חנוכה נמצא בצד שמאל, צד הגבורות (כוחות של ריסון); והמאמר מוסיף שהדבר היה בזמן בית שני, תקופת נס חנוכה.

בעבודה

כל מצווה הנעשית בדברים גשמיים, כגון קלף התפילין וצמר הציצית, מעלה את העולם לה', ועלייה זו היא שמכניסה אור חדש לתורה שאדם לומד. התפילה מעלה את אותיות דבריו של האדם לשורשן וממשיכה רצון אלוקי חדש, שלמעלה ממידת הדין. בית שיש בו מזוזה נמסר, על כל רכושו, לה' האחד; ונר חנוכה שבפתחו נושא את אור התורה החוצה, לעבר רשות הרכים. מענה "אמן, יהא שמיא רבא" יחד עם ציבור ממשיך יותר מכפי שאדם אחד יכול להמשיך לבדו.

שאלות לשיחה

- מדוע עליית אלקים להוי' נעלית מירידת הוי' לאלקים, וכיצד הדבר מקדים את תפקידן של המצוות?
- באיזה מובן האותיות הן "למעלה מן השכל", אם כל רעיון ניתן לתפיסה רק באמצעותן?
- כיצד ייתכן שהאוויר, הנמצא למטה מן האש, מושרש למעלה מן האש, ומה מלמדת על כך מידת "נורא" של יעקב?
- מדוע התפילה צריכה להעלות את האותיות עד לכתר כדי להמשיך דבר חדש?
- כיצד המזוזה מימין ונר חנוכה משמאל משלימים יחד את דימוי הסולם שבפתיחת הביאור?

מקורות והפניות

הערות

פסוקה 1

1 ביאור

הערת קה"ת מפנה את הקורא לאור התורה של הצמח צדק על חנוכה, בהקשר של ביאור זה. ההערה מציינת את העמוד בלבד, ולכן אין כאן פירוט של הדברים המובאים שם.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת חנוכה כרך ב שלב, ב.

פסוקה 2

2 משמאל ומזווה מימין

התלמוד פוסק שיש להניח את נר החנוכה משמאל לפתח, "כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומזווה מימין". ביאור זה מסביר את המשמעות הפנימית של הסדר הזה.

Shabbat 22a:2 שבת כ"ב א"ב

אמר רבה: נר חנוכה מצוה להניחה בטפח הסמוך לפתח. והיא מאחזת ליה? רב אחא בר ריה דרפא אמר: מימין רב שמואל מדפתי אמר: משמאל. והילכתא משמאל, כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומזווה מימין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

פסוקה 3

3 כל אשר חפץ ה' עשה

בעל המזמור משבח את ה', העושה כל אשר יחפוץ בשמים ובארץ, בימים ובכל התהומות: "כל אשר חפץ ה' עשה". אדמו"ר הזקן רואה ב"חפץ" את המקור לתבניות ולצורתם של הנבראים, להבדיל מחומרם.

Psalms 135:6 תהילים קל"ה ו'

כל אֲשֶׁר-חָפֵץ ה' עָשָׂה בַשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ בַּיָּמִים וְכָל-תְּהוֹמוֹת:

Whatsoever the L-RD pleased, that hath He done, In heaven
;and in earth, in the seas and in all deeps

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קלה, ו.

4 בדבר ה' שמים נעשו

בעל המזמור אומר: "בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם". כאן מוסבר מקור החומר של הנבראים, שמקורו בדיבור האלוקי.

Psalms 33:6 תהילים ל"ג ו'

בְּדִבְרֵי ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּכְרוּחַ פִּי כָל-צִבְאוֹם:

By the word of the L-RD were the heavens made; And all the
.host of them by the breath of His mouth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים לג, ו.

5 מה רבו מעשיך

במזמורו על מעשי הבריא, בעל המזמור מתפעל ואומר: "מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית". אדמו"ר הזקן מבאר שהצורות הרבות מספור של

הדברים מושרשות בחכמה.

Psalms 104:24 תהילים ק"ד כ"ד

מַה-רְבוּ מַעֲשֵׂיךָ ה' כָּל־סֵם בְּחִכְמָה עָשִׂיתָ מִלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנָה:

How manifold are Thy works, O L-RD! In wisdom hast Thou
.made them all; The earth is full of Thy creatures

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קד, כד.

6 שבחי החכמה . . דהיינו התחלקות

הערת קה"ת מפנה להסברי אדמו"ר האמצעי לזהר בעניין הנאמר כאן, שהחכמה היא בחינת גבורות, הכוח המחלק לפרטים. ההערה מציינת את העמוד בלבד.

הערת קה"ת

ראה ביאורו"ז לכ"ק האמצעי קיג, ד. אוה"ת סידור ע"י נג.

פסוקה 4

7 בוצינא דקרדוניתא

ההערה מציינת שמקורות המונח כבר הובאו לעיל, ב"39a. שם, מוקדם יותר במקץ, מסביר אדמו"ר הזקן שהשם בוצינא דקרדוניתא ניתן לקו המידה על שם הביטוי "קרדוניסא חיי", המציין עמימות ושחרות, משום שיש צורך במידה ובגבול: "עד כאן בחינת חכמה"; ההערה של קה"ת שם מביאה את המקורות לזהר ולתיקוני זהר למונח.

הערת קה"ת

נסמן לעיל לט, א.

8 בוצינא דקרדוניתא

בפתח תיאורו את מעשה הבריא, הזוהר מדבר על בוצינא דקרדוניתא, החורטת בתוך הזיו העליון ו"מדיד מדידה". זהו הראשון מבין המקורות למונח שמביאות הערות קה"ת, לעיל ב"39a.

Zohar, Bereshit 1:1-2:7 ספר זוהר, בראשית א':א-ב:ז

9 בוצינא דקרדוניתא קו המדה מדוד משחת'

בתיקוני זהר מדובר על בוצינא דקרדוניתא "כד מדיד מדידה" — המילים שאדמו"ר הזקן מצטט כאן. הערות קה"ת לעיל, ב"39a, מביאות את הקטע הזה כאחד המקורות למונח.

Tikkunei Zohar 19a:14-16 תקוני זוהר י"ט א:י"ד-ט"ז

אלא בריש *הורמנותא דמלכא בוצינא דקרדוניתא' כד מדיד משיחא. האי נקודה נפיק מינה קו דסתים ניצוצא ההיא מחשבה כגוונא דא ס. בקדמיתא איהי מ"ם סתימא. וכד אתפשט קו דאיהי ו' מן המדה איהי אתפתחת ואתעבדת ב'. ודא בראשית ב' ראשית נקודה בהיכליה. וכד איהי ס סתימא איהי מ"ם רבתא מלסרבה המשרה (ס"א למרבי"ה בגימטרי' עז"ר או זר"ע בההוא היכל זרע וזרעין לתקונא דיליה המשר"ה בגימטרי' תקוין עם האותיות והמלה ודא מם רבת' ואתעבדת עוקא.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

10 מי מדד בשעלו מים

בנבואת הנחמה שלו שואל ישעיהו מי מדד בשעלו מים ושמים בורת תכן: הבורא מודד את העולם כולו כפי שאדם מודד בכף ידו. אדמו"ר הזקן מביא

דרגה מקבלת מן הדרגה שמעליה, עד לדרגה הגבוהה ביותר. (הקשר: Steinsaltz Tanakh)

Ecclesiastes 5:7 קהלת ה':ז

אם-עשק רש וגל משפט וצדק תראה במדינה אלי-תתמה על-החפץ כי גבה מעל גבה שמר וגבהים עליהם:

If thou seest the oppression of the poor, and the violent perverting of justice and righteousness in the state, marvel not at the matter; for one higher than the high watcheth, and there are higher than they

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

15 וכבר הסכימו החוקרים כו' וגלגל השכל העשירי

אדמו"ר הזקן מצטט את סוף הפרק הזה בפרדס רמונים של רבי משה קורדובירו: החוקרים הסכימו שמן הגלגל התשיעי ולמעלה אין מקום גשמי, ושהעשירי, גלגל השכל, שוכן ללא מקום. הוא משתמש בדברים כדי להראות שגם הפילוסופים מקבלים את קיומה של שרשרת דרגות, שכל אחת מקבלת מן הדרגה שמעליה.

Pardes Rimmonim 6:3 פרדס רמונים ו':ג

16 כי אני ידעתי

בעל המזמור אומר: "כי אני ידעתי כי גדול ה' ואדנינו מכל אלהים". אדמו"ר הזקן מפרש את ה"אני" כמלכות וכנסת ישראל, היודעות שהוי מושל בכל דרגה של אלקים.

Psalms 135:5 תהילים קל"ה:ה

כי אני ידעתי כי גדול ה' ואדנינו מכל-אלקים:

For I know that the L-RD is great, And that our L-rd is above all gods

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

17 מושל על כל בחי אלקים

הערות קה"ת מפנה לפרק זה בסדרת המאמרים משנת 5672, העוסק ברעיון המובא כאן: שם הוי' שולט בכל בחינה של אלקים. ההערה מציינת את הפרק בלבד.

הערות קה"ת

המשך תעריב ח"א פרק רמה.

18 לא ידעתי את הוי'

פרעה משיב למשה ולאהרן: "מי ה' אשר אשמע בקלו לשלח את ישראל לא ידעתי את ה'": לפי הפשט, הוא מעולם לא שמע על ה' הזה. אדמו"ר הזקן מפרש זאת כהכרה בה' רק כאלקים — כוח אלוהי המוסתר בטבע — ולא כהוי', המושל בו. (הקשר: Steinsaltz Tanakh)

Exodus 5:2 שמות ה':ב

ויאמר פרעה מי ה' אשר אשמע בקלו לשלח את ישראל לא ידעתי את ה' וגם את ישראל לא אשלח:

And Pharaoh said: 'Who is the L-RD, that I should hearken unto His voice to let Israel go? I know not the L-RD, and moreover I will not let Israel go

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערות קה"ת

שמות ה, ב.

19 עזב ה' את הארץ

במראה יחזקאל ה' מראה לו את זקני ישראל עובדים לאלילים בחשכה ואומרים: "אין ה' ראה אתנו עזב ה' את הארץ" (העם אומר זאת שוב ב'9:9). אדמו"ר הזקן משתמש בביטוי כדי לתאר את האמונה שה' הסתלק

זאת כדי להצביע על כוח המדידה האלוהי, שהוא שורש החכמה. (הקשר: Steinsaltz Tanakh)

Isaiah 40:12 ישעיהו מ':י"ב

מימדד בשעלו מים ושמים בורת תכן וכל בשלש עפר הארץ ושקל בפלס הרים וגבעות במאזנים:

Who hath measured the waters in the hollow of his hand, And meted out heaven with the span, And comprehended the dust of the earth in a measure, And weighed the mountains in scales, And the hills in a balance

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערות קה"ת

ישעיה מ, יב.

11 מה רבו מעשיך

"מה רבו מעשיך ה', כולם בחכמה עשית". כאן, המעשים הרבים הם הפרטים לאינספור הכלולים בחכמה דאצילות.

Psalms 104:24 תהילים ק"ד:כ"ד

מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנינה:

How manifold are Thy works, O L-RD! In wisdom hast Thou made them all; The earth is full of Thy creatures

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 6

12 דבר מלך שלטון

קהלת מורה לציית למלך, שכן דבר המלך הוא שלטון, ואין איש רשאי לשאול אותו: "מה תעשה". אדמו"ר הזקן משתמש בביטוי ביחס למלכות — מלכות ה' המתבטאת בדיבור, שבאמצעותו באים לעולם נבראים נפרדים. (הקשר: Steinsaltz Tanakh)

Ecclesiastes 8:4 קהלת ח':ד

באשר דבר מלך שלטון ומי יאמרלו מה תעשה:

Forasmuch as the king's word hath power; and who may say unto him: 'What doest thou

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

13 וצבא השמים לך משתחווים

בתפילת הלוויים נאמר שה' עשה את השמים ואת כל צבאם, מחיה את כולם, ו"וצבא השמים לך משתחווים". אדמו"ר הזקן מפרש את ההשתחוויה כביטוי לביטול של המלאכים.

Nehemiah 9:6 נחמיה ט':ו

אתה הוא ה' לבדך אתה עשית את השמים שמי השמים וכל צבאם הארץ וכל אשר עליה הימים וכל אשר בהם ואתה מחיה את כלם וצבא השמים לך משתחווים:

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heaven, the heaven of heavens, with all their host, the earth and all things that are thereon, the seas and all that is in them, and Thou preservest them all; and the host of heaven worshippeth Thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

14 כי גבוה מעל גבוה שומר

קהלת אומר למי שרואה עושק של עניים ועיוות של דין ומשפט שלא יתמה, שכן גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם: מעל למה שהאדם רואה יש דרגות נוספות של השגחה. אדמו"ר הזקן מפרש זאת כשרשרת שבה כל

פסוקה 8

24 נר מצוה

שלמה (שלמה), המעודד את בנו לשמור את מצוות אביו ואת תורת אמו, אומר: "כי נר מצוה ותורה אור": מצוה היא כמו נר יחיד, והתורה כמו האור עצמו. הביאור מפרש את שני חלקי הפסוק כשתי התנועות: המצווה היא עלייה, והתורה היא המשכה מלמעלה למטה. (בהקשר: Steinsaltz Tanakh)

Proverbs 6:23 משלי ו':כ"ג

כי נר מצוה ותורה אור וְדָרֶךְ חַיִּים תּוֹכָחוֹת מוֹסֵר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light,
;And reproofs of instruction are the way of life

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 9

25 מחשבה — והנה שרש גלוי האותיות

מאמר על פרשת ואתחנן בלקוטי תורה מפנה את הקורא בחזרה לביאור הזה עצמו על "המזוזה מימין", במילים "והנה, שורש גלוי האותיות". הוא עושה זאת בהקשר של דבריו, שכדי להשפיע, הנותן זקוק לאור נוסף.

הערת קה"ת

מובא בלקוטי ואתחנן י', ג. המשך מצה זו תר"מ סעי' ה ע' קכה.

26 וקרא זא"ז

בחזון הכיסא של ישעיהו, השרפים קוראים זה לזה: "קדוש קדוש קדוש" צבאות מלא כל הארץ כבודו". אדמו"ר הוקן מביא פסוק זה בהקשר לדיבורם של המלאכים.

Isaiah 6:3 ישעיהו ו':ג

וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת מְלֵא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

And one called unto another, and said: Holy, holy, holy, is
the L-RD of hosts; The whole earth is full of His glory

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

27 דין מן דין

התרגום מתרגם את "וקרא זה אל זה" כ"ומקבלין דין מן דין". אדמו"ר הוקן משתמש בכך כדי לתאר את ההשתלשלות, שבה כל מדרגה מקבלת מהמדרגה שמעליה.

Targum Jonathan on Isaiah 6:3 תרגום יונתן על ישעיהו ו':ג

וּמְקַבְּלִין דִּין מִן דִּין וְאִמְרִין קְדִישׁ בְּשֵׁמִי מְרֻמָּא עֲלָא בֵּית שְׁכִנְתִּיהָ קְדִישׁ עַל אֶרְעָא עוֹבֵד גְּבוּרְתִּיהָ קְדִישׁ לְעֵלָם וְלְעֵלְמִי עֲלִמְיָא זִי צְבָאוֹת מְלִיא כָל אֶרְעָא זִיו יִקְרִיהָ:

And one cried unto another, and they were saying, Holy in
the highest and exalted heavens is the house of His
Shekinah, holy upon the earth is the work of His might, holy
for ever, world without end, is the L-rd of hosts, the whole
earth is full of the brightness of His glory

Mikraot Gedolot (Public Domain) • London "Chaldee Paraphrase," 1871
(Public Domain)

והותיר את העולם להתנהל לפי סדרי הטבע. (הקשר: Steinsaltz Tanakh)

Ezekiel 8:12 יחזקאל ח':י"ב

וַיֹּאמֶר אֵלַי הָרְאִיתָ בְּנוֹ־אָדָם אֲשֶׁר וָקִנִּי בֵּית־יִשְׂרָאֵל עֹשִׂים בַּחֹשֶׁךְ אֵישׁ בְּחֹדְרֵי מִשְׁכְּבֹתוֹ כִּי אֲמָרִים אֵין ה' רָאָה אֶתְנֹנוּ עֹזֵב ה' אֶת־הָאָרֶץ:

Then said He unto me: 'Son of man, hast thou seen what the
elders of the house of Israel do in the dark, every man in his
chambers of imagery? for they say: The L-RD seeth us not,
'the L-RD hath forsaken the land

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל ח, יב.

20 לא בדעת ידבר

אליהוא אומר על איוב, התובע דין וחשבון מה, שהוא "לא בדעת ידבר". אדמו"ר הוקן משתמש בביטוי ביחס לטענה שה' עזב את הארץ. (הקשר: Steinsaltz Tanakh)

Job 34:35 איוב ל"ד:ל"ה

אִיּוֹב לֹא־בְדַעַת יִדְבֵּר וּדְבָרָיו לֹא בְהַשְׁכִּיל:

Job speaketh without knowledge, And his words are without
'discernment

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

21 בתניא ח"ב

ההערה מזהה את הפרק שאליה מתכוון אדמו"ר הוקן. שם הוא מסביר שנס בריאת שמים וארץ יש מאין גדול מנס קריעת ים סוף, ושהעולם מתקיים רק מפני שדיברו של ה' מחדש אותו ללא הרף. זהו המענה של אדמו"ר הוקן כאן לטענה שה' עזב את הארץ.

הערת קה"ת

פ"ב.

22 נס של בריאת שמים וארץ גדול מנס של קי"ס

פרק זה בתניא דוחה את ההשוואה בין הבריאה לכלי מוגמר שיצר אומן, שאינו זקוק עוד ליוצרו. בריאת יש מאין היא פלא גדול יותר מקריעת ים סוף, והבריאה צריכה להתחדש ללא הרף כדיבורו של ה', כשם שהים נותר קרוע רק כל עוד הרוח המשיכה לנשוב.

Tanya, Sha'ar HaYichud 2:2 תניא, חלק שני; שער היחוד והאמונה
ב:ב

אך "טח מראות עיניהם", ההבדל הגדול שבין מעשה אנוש ותחבולותיו, שהוא יש מיש, רק שמשנה הצורה והתמונה מתמונת תחיתכת כסף לתמונת כלי, למעשה שמים וארץ, שהוא יש מאין.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

פסוקה 7

23 ואזי האלי"ף קודם ל"י

הערת קה"ת מפנה למאמר זה משנת 5666, העוסק בסדר האותיות בשני השילובים של הוי"ו ואלפים, שבהם האלי"ף או הוי"ד באה ראשונה. בהערה מובא מספר העמוד בלבד.

הערת קה"ת

ראה סה"מ תרס"ו ע' שנד. תעריב ח"ב ע' תתקלא.

והקפדנית.

Deuteronomy 33:2 דברים ל"ג:ב'

וַיֹּאמֶר ה' מִסִּינִי בָּא וְזָרַח מִשְׁעִיר לְמוֹ הוֹפִיעַ מִהֵר פָּאֶרְן וְאַתָּה מִרְכָּבָת קֹדֶשׁ מִיְמִינוּ אֵשׁ דֵּת לְמוֹ:

And he said: The L-RD came from Sinai, And rose from Seir unto them; He shined forth from mount Paran, And He came from the myriads holy, At His right hand was a fiery law unto them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים לג, ב.

33 אין יסורים בלא עון

רב אמי מלמד שאין מיתה בלא חטא ואין ייסורין בלא עון. אדמו"ר הזקן מביא זאת כביטוי למידתה הקפדנית של התורה, שבאה מחכמה, בניגוד לרחמים הפשוטים של כתר.

Shabbat 55a:17-18 שבת נ"ה א:י"ז-י"ח

אמר רב אמי: אין מיתה בלא חטא, ואין יסורין בלא עון. אין מיתה בלא חטא — דכתיב: "הַנֶּפֶשׁ הַחוּטָאִת הִיא תָמוּת בֵּן לֹא יֵשָׁא בְּעֵזֶן הָאָב וְאָב לֹא יֵשָׁא בְּעֵזֶן הַבֵּן צִדְקַת הַצַּדִּיק עָלָיו תִּהְיֶה וְרָשָׁעַת הָרָשָׁע עָלָיו תִּהְיֶה וְגו'". אין יסורין בלא עון — דכתיב: "וּפְקֻדֹתַי בְּשֶׁבֶט פֶּשַׁעַם וּבִנְגָעִים עֲוֹנִים".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

34 התורה דמחכמה נפקת

הזהר קובע שהתורה נובעת מחכמה. אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי להראות שהתורה, כמו חכמה, נושאת את האופי של מידה מדויקת וקפדנית.

Zohar II, 121a זח"א ג, א

הערת קה"ת

זח"א ג, א.

35 ומשם נמשך אותיות חדשות כו'

בלקוטי תורה שם מוסבר עניין "אותיות החקיקה" שבתורה, שהן דבר אחד עם האבן שבה הן חקוקות, ומובא שוב המאמר הזה: אותיות התורה מושרשות למעלה הרבה מהתורה, ומשם נמשך אור נוסף לתוך אור התורה באמצעות עליית "נר מצוה" ובאמצעות אותיות התפילה. עוד נאמר שם שהאותיות שמעל התורה עצמה הן אותיות החקיקה.

הערת קה"ת

ראה לקו"ת פ' חקת נו, א שענין האותיות שלמעלה מהתורה עצמה היינו בחי' אותיות החקיקה.

פסקה 16

36 שיסוד האויר הוא תחת יסוד האש

הערת קה"ת מצטטת מדרש נוסף בנוגע לסדר היסודות, שבו האויר נמצא מתחת לאש.

Bamidbar Rabbah 14:12 במדבר רבה י"ד:י"ב

Zohar II, 23b זח"א ב, ב

הערת קה"ת

שמות רבה כג, יג. במד"ר יד, יב. זח"א ב, ב. בבאור"ז לצי"צ כרך ב ע' תתקמ בארוכה. אוה"ת ויקרא כרך ב ע' תקיט ואילך [ושם מציין לרמב"ם הל' יסוה"ת פ"ג]. סה"מ תרל"ה ע' קצו ואילך. בסה"מ תר"מ ח"ב ע' תפז

פסקה 10

28 ויהי האדם לנפש חיה

ה' יצר את האדם מעפר האדמה ונפח באפיו נשמת חיים, והאדם נעשה לנפש חיה, שפירושה הפשוט הוא ייצור חי". אדמו"ר הזקן מפרש את "חיה" כרובד חיה שבנשמה, המקביל לחכמה — המקום הראשון שבו האותיות מתגלות. (הקשר: תנ"ך שטיינזליץ)

Genesis 2:7 בראשית ב':ז'

וַיִּצְרֶה ה' אֱלֹקִים אֶת־הָאָדָם עֹפֶר מִן־הָאֲדָמָה וַיִּפֹּחַ בְּאַפָּיו נְשָׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה:

Then the L-RD G-d formed man of the dust of the ground, and breathed into his nostrils the breath of life; and man became a living soul.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ב, ז.

29 כמ"ש בזהר אינון כתרין עילאין

בהקדמת הזהר מסופר כיצד אותיות האלף-בית באו לפני ה' קודם שנברא העולם, וכיצד ירדה האות כי מעל כיסא הכבוד. אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות ששורשן הנסתר של האותיות נמצא בכתר, הרחק למעלה מהתגלותן בחכמה.

Zohar I, 3a זח"א ג, א

הערת קה"ת

זח"א ג, א. וכן באוה"ת תזריע כרך ב ע' תקכא מציין "אמרו בזהר בהקדמה שהאותיות הם בחי' כתרין בחי' כתרין עילאין".

פסקה 11

30 והמשל בזה כח ההולדה

גם בלקוטי תורה נעשה שימוש באותו משל: חכמים קובעים שביאה של ילד שטרם מלאו לו תשע אינה נחשבת ביאה, מפני שמוחין דגדלות (המוחין הבשלים) עדיין לא הושלמו בו; ורק באמצעות תוספת אור אפשר להשפיע למטה ולהוליד מציאות חדשה. לאחר מכן הוא מפנה בחזרה לביאור הזה, לדיון בשורש האותיות ובי"כ ההולדה, כדי לבסס את העיקרון שהמשפיע זקוק לתוספת אור כדי להשפיע.

הערת קה"ת

ראה לקו"ת ואתחנן י, ג.

פסקה 13

31 ואיתא בזהר שהמלאך נשיק לה

הקטע הראשון מבין שני הקטעים מהזהר שהערת קה"ת מביאה כאן ("ראה"): הוא מתאר כיצד התפילה עולה דרך הרקיעים וכיצד המלאכים שם מגיבים לה, בהתאם לשאלה אם התפילה שלמה.

Zohar I, 23b זח"א ב, ב

Zohar II, 201b זח"א ב, רא

הערת קה"ת

ראה זח"א כג, ב. זח"א ב, ב.

פסקה 15

32 מימינו אש דת למו

בברכתו האחרונה מתאר משה את התורה שניתנה בסיני כ"אש דת", מימינו של ה'. אדמו"ר הזקן רואה באש סימן לגבורות שבתורה, למידתה המדויקת

"פחד יצחק" הוא הסיבה לכך שנראה שהיראה שייכת ליצחק.

Genesis 31:42 בראשית ל"א:מ"ב

לְיֹלֵי אֱלֹהֵי אָבִי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם וּפָחַד יִצְחָק הָיָה לִי כִּי עָתָה יִרְקָם שְׁלֹחַתִּי
אֶת־עֲנִי וְאֶת־יָגִיעַ כְּפִי רָאָה אֱלֹהִים וַיּוֹכַח אֹמֶשׁ:

Except the G-d of my father, the G-d of Abraham, and the
Fear of Isaac, had been on my side, surely now hadst thou
sent me away empty. G-d hath seen mine affliction and the
'labour of my hands, and gave judgment yesternight

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

43 שיעקב הי' הממוצע בין האבות

הערת קה"ת מפנה לקטע זה בוהר כדי להבהיר את מקומו של יעקב
כמתווך בין האבות, המחבר בין שני הצדדים שלהם.

Zohar I, 60b זח"א ס, ב

הערת קה"ת

זח"א ס, ב.

44 עושה שלום במרומיו

בלדד אומר שהמשלה והיראה הן עם ה', "עושה שלום במרומיו". אדמו"ר
הזקן מצטט זאת כדי לבסס את העיקרון שרק כוח הנעלה משני ההפכים
יכול ליישב ביניהם.

Job 25:2 איוב כ"ה:ב

הַמֶּשֶׁל וּפָחַד עִמּוֹ עֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרְוֵי:

Dominion and fear are with Him; He maketh peace in His
high places

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 20

45 ולכן נק' אויר אור יו"ד

ההערה מפנה את הקורא להערות שב-42c, במאמר שקדם לביאור זה. שם
אומר אדמו"ר הזקן שאויר מורכב מאותיות אור בתוספת יו"ד; היו"ד היא
העלם האור שדרכו הוא יוצא לידי גילוי, והערת קה"ת שם מביאה את
המקורות למשחק מילים זה בוהר ובפרדס רמונים.

הערת קה"ת

ראה לעיל מב, ג במ"מ.

46 אויר אור יו"ד

על י"הי אור" מספר הוהר כיצד אין סוף פרץ את האויר הנסתר שלו וגילה
את נקודת היו"ד, ומה שנותר מאותו אויר היה אור. בהערות קה"ת בעמ'
42c מובא הקטע הזה כמקור למשחק המילים.

Zohar, Bereshit 5:28-38 ספר הוהר, בראשית ה:כ"ח-ל"ח

1The first 27 lines of the English translation do not corre-
spond to the Hebrew text. Line 28 of the English text corre-
sponds to the passage beginning on line 5 of the Hebrew
text.AND GOD SAID, LET THERE BE LIGHT; AND THERE
WAS LIGHT. From this point we can begin to discover hid-
den things relating to the creation of the world in detail. For
up to this point the Creation has been described in general,
and lower down the general description is repeated, so that
.we have a combination of general-particular-general.2i.e

...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

מביא קטע מכאן בהוספות ושינויים. ועיין שם ע' תשו בחלק הנחות כ"ק
אדמו"ר מהורש"ב. וראה ספר המאמרים ה'תש"ח ע' 205.

37 יסוד האויר הוא תחת יסוד האש

לפי הערת קה"ת, אור התורה מצטט פרק זה בהלכות יסודי התורה
לרמב"ם, העוסק בארבעת היסודות ובסדרם.

Mishneh Torah, Foundations of the Torah 3 משנה תורה, הלכות

יסודי התורה ג'

פסוקה 17

38 שיעקב אמר מה נורא

ההערה מפנה את הקורא להסבר שם של דברי יעקב "מה נורא". ההערה
מציינת רק את העמוד.

הערת קה"ת

ויצא כח, יז. ראה בהמשך יונתני תר"ם ע' תפה הביאור.

39 יעקב אמר מה נורא

כשיעקב מתעורר מחלומו על הסולם, הוא אומר: "מה נורא המקום הזה!"
אדמו"ר הזקן רואה בכך את המקור לכך ש"נורא" הוא מידתו של יעקב.

Genesis 28:17 בראשית כ"ח:י"ז

וַיִּירָא וַיֹּאמֶר מִה־נִּנְרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה אֵין זֶה כִּי אִם־בֵּית אֱלֹהִים וְזֶה שַׁעַר
הַשָּׁמַיִם:

And he was afraid, and said: 'How full of awe is this place!
this is none other than the house of G-d, and this is the gate
'of heaven

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

40 נורא הוא מדתו של יעקב

ההערה אומרת שאור התורה, במקום המצוין בהערה הקודמת, מביא את
הזהר כמקור לכך ש"נורא" היא מידתו של יעקב.

הערת קה"ת

באוה"ת ויקרא שם מציין לזח"ב עט, א. בהמשך יונתני תר"ם מבאר פ"י
"נורא" בארוכה.

41 נורא הוא מדתו של יעקב

בהערת קה"ת מצוין שאור התורה מביא את הקטע הזה מהזהר כמקור לכך
ש"נורא" היא מידתו של יעקב.

Zohar, Yitro 14:246-256 ספר הוהר, יתרו י"ד:רמ"ו-רנ"ו

Said R. Judah: 'As long as the tracings of the Supernal
King1The emanations of the G-dhead. adhere to their prop-
er places all worlds are impregnated with joy and all creation
is upright and stable. Concerning this it is written: "And all
the people among whom thou art shall see the work of the
L-rd that it will be terrible" (Ex. 34, 10).' What is the mean-
ing of "terrible"? Said R. Eleazar: 'It signifies the highest
perfection of all, as in the expression: "A great, mighty, ter-
... rible G-d" (Deut. 10, 17)

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

פסוקה 18

42 לפחד יצחק

יעקב אומר ללכן ש"אלקי אבי, אלקי אברהם ופחד יצחק" היה עמו. השם

And he spoke three thousand proverbs; and his songs were a thousand and five.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מלכים-א ה, יב.

52 חכמת שלמה היא חכמה תתאה

ההערה מפנה ל-אור התורה (אור התורה) על הנביאים והכתובים כמקור לכך שחכמת שלמה היא חכמה תתאה, ומציינת שאור התורה שם מפנה בחזרה לקטע הזה.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת נ"ך כרך א ע"מ. ושם מציין לכאן.

53 כי לא מחשבותי

באמצעות הנביא קורא ה' לעם לשוב אליו: "כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי". אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי להבחין בין דמיון אנושי, שאינו פועל דבר, לבין המחשבה שלמעלה, שמביאה דברים לידיו הוויה. (הקשר: תנ"ך שטיינזלץ)

Isaiah 55:8 ישעיהו נ"ה:ח'

כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי נאם ה'

For My thoughts are not your thoughts, Neither are your ways My ways, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

54 דאורייתא מתקשרא בקוב"ה

הזהר מלמד שהקדוש ברוך הוא, התורה וישראל קשורים זה בזה. אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי להראות שהתורה, אף שהיא רק "משל" לה, קשורה אליו כפי ישראל קשורים לתורה.

Zohar III, 73a זח"ג עג, א

הערת קה"ת

זח"ג עג, א.

פסוקה 24

55 נר מצוה שהיא בחי' אוי"ר

ההערה אומרת שביאור זה של המצווה כאוויר מבהיר היטב את דברי התלמוד הירושלמי בפרק האחרון של ברכות: "כשישראל עושים את רצון המקום ומפרישים את מעשרותיהם..."

הערת קה"ת

ע' אוה"ת פ' עקב ע' תרב לפי זה א"ש הירושלמי פכ"ת דברכות בזמן ישראל עושין רש"מ ומוציאין מעשרותיהן כו'.

56 וזהו יהא שמו הגדול

ההערה מפנה לדיונים אלה באור התורה על התגובה "יהא שמו הגדול מבורך", ולמקומות נוספים המובאים שם. ההערה מציינת רק את העמודים.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת יתרו ע' תתלד. שמות ע' ב'תעז ובהמצויין שם.

57 יש שם הוי' בחי' מל'

ההערה מציינת שבמקבילה באור התורה על יתרו (p. 834) לא מופיעות המילים "יש שם הוי' בחי' מל'", והיא מפנה גם לאור התורה על פינחס.

הערת קה"ת

באוה"ת יתרו ע' תתלד ליתא תי' אלו. וראה גם אוה"ת פ' פינחס ע' אקכח. איקלט.

פסוקה 21

47 כי נר מצוה ותורה אור

שלמה אומר לבנו: "כי נר מצוה ותורה אור". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כיחס של סיבה ותוצאה: באמצעות המצווה, שהיא הנר, התורה נעשית אור.

Proverbs 6:23 משלי ו:כ"ג

כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light,
;And reproofs of instruction are the way of life

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 22

48 יעקב חבל נחלתו

בשירת משה נאמר: "כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו". בפשטות, חבל הוא חלק שהוקצה, כלומר שטח אדמה שנמדד וחולק באמצעות חבל מדידה. אדמו"ר הזקן דורש את המילה במשמעות של חבל, שקצהו העליון נע כאשר מושכים בקצהו התחתון. (בהקשר: תנ"ך שטיינזלץ)

Deuteronomy 32:9 דברים ל"ב:ט'

כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו:

For the portion of the L-RD is His people, Jacob the lot of
His inheritance

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49 התורה נק' משל הקדמוני

מאמר זה מבאר כי "קדמונו של עולם" הוא אור אין סוף עצמו, עצמותו של ה', שאינה מוגבלת כלל בגבולות העולמות, ולמעלה אף מן האור הנקרא ממלא כל עלמין ומן האור הנקרא סובב כל עלמין. לאחר מכן הוא מבאר באיזה מובן התורה נקראת "משל" של אותו קדמון.

הערת קה"ת

ראה לקמן צח, ב.

50 משל הקדמוני

דוד אומר לשאול, הרודף אחריו: "כאשר יאמר משל הקדמוני מרשעים יצא רשע", ולכן הוא עצמו לא ירים עליו יד. אדמו"ר הזקן מפרש את הביטוי "משל הקדמוני" כ"משלו של הקדמון" — ה', ומכנה את התורה בביטוי זה, כפי שמוסבר בפסקה הבאה. (בהקשר: תנ"ך שטיינזלץ)

I Samuel 24:14 שמואל א כ"ד:י"ד

כְּאִשֶּׁר יֹאמֶר מִשַּׁל הַקְּדָמוֹנִי מְרַשְׁעִים יֵצֵא רָשָׁע וְיָדִי לֹא תִהְיֶה־בָּהּ:

As saith the proverb of the ancients: Out of the wicked
cometh forth wickedness; but my hand shall not be upon
thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 23

51 וידבר שלשת אלפים משל

הפסוק משבח את חכמת שלמה: הוא אמר שלושת אלפים משלים, ומספר שיריו היה אלף וחמשים. אדמו"ר הזקן מסביר שמספר זה מבטא את המשמעות הרוחנית של התורה בשלושה עולמות, שבכל אחד מהם אלף מדרגות. (הקשר: תנ"ך שטיינזלץ)

I Kings 5:12 מלכים א ה:י"ב

וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מִשָּׁל וַיְהִי שִׁירָו חֲמִשָּׁה וְאַלְפֵּי:

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

62 אגדה . . שרוב סודות התורה גנוזין בה כמ"ש האר"י

ההערה מביאה את הלכות תלמוד תורה של אדמו"ר הזקן כמקור לאמירה שרוב סודות התורה גנוזים באגדה. בסוף ההערה מצוין מקור הדברים בהערה למהדורת ניו יורק 5725 (1965) של החיבור.

הערת קה"ת

הלי ת"ת לאדה"י פ"ב ה"ב. אגה"ק סי' כג. ועיי' בזהר (ח"א רלד, ב. הובא באוה"ת פ' בא ע' שכ) ע"פ ואגדה, איהו רזא דחוכמתא (לקו"ש לפי מקץ ח"ה ע' 211 הערה 40). אור צדיקים סכ"ו אות ו. סידור האר"י (להר"ר שבתי ז"ל) בכוונת לימוד. ראה שלי"ה חלק תושבע"פ כלל כבוד אלקים הסתר דבר, דתי"ב, א. (הערה בהלי ת"ת נ. י. תשכ"ח).

פסקה 26

63 אחד ואהבת

הפרשה הראשונה שבמזוזה: "שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד. ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך". אדמו"ר הזקן מקביל בין שלושת הביטויים שבה לבין תפילה, תורה ומזוזה.

Deuteronomy 6:4-5 דברים ו:ד-ה

שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד: ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE.
And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and
with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 27

64 ודברי אשר שמתי בפך

ה' מבטיח לשבים מפשע שביעקב שרוחו ויודברי אשר שמתי בפך לא יסורו מפיהם ומפי צאצאיהם לעולם. אדמו"ר הזקן מיישם זאת ללימוד התורה, שבו דיבורו של האדם נקשר בדבר ה'. (הקשר: תנ"ך שטיינזלץ)

Isaiah 59:21 ישעיהו נ"ט:כ"א

ואני זאת בריתי אותם אמר ה' רוחי עליך ודברי אשר שמתי בפך לא ימושו מפך ומפי ורעה ומפי ורעה אמר ה' מעתה ועד עולם:

And as for Me, this is My covenant with them, saith the L-RD; My spirit that is upon thee, and My words which I have put in thy mouth, shall not depart out of thy mouth, nor out of the mouth of thy seed, nor out of the mouth of thy seed's seed, saith the L-RD, from henceforth and for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י נט, כא.

65 ובכל מאדך

"ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך". אדמו"ר הזקן מפרש את "בכל מאדך" כרכושו של האדם, הנמסר לה' באמצעות המזוזה.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה

ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך:
And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and
with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

58 התגלות עתיק בבינה

בתחילת לך לך מביא אדמו"ר הזקן את דברי הזהר על "והלוי הוא ישרת", שם "הוא" הוא עתיק, ומסביר שעתיק מתגלה דווקא בבינה ולא בחכמה, משום שעתיק הוא מקור התענוג, שלמעלה מחכמה, והוא מתגלה רק באמצעות בינה.

הערת קה"ת

ראה זח"ג קעח ב. ולעיל ר"פ לך לך. ועי' באוה"ת נ"ך שופטים ע' ז שזה מלי דא"ס וכ"ה בזהר יתרו סט, ב. ע"ש.

59 הקב"ה מנענע בראשו

הגמרא אומרת שכאשר ישראל נכנסים לבתי הכנסת ולבתי המדרש שלהם ועונים "יהא שמיא רבא מברך", הקדוש ברוך הוא מנענע בראשו. אדמו"ר הזקן מפרש את הנענוע כרמו לכתר — "ראשו" של ה' — הנע ונמשך כלפי מטה.

Berakhot 3a:14 ברכות ג' א"ד

... ולא זו בלבד אלא, בשעה שישראל נכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועונין "יהא שמיא הגדול מבורך", הקדוש ברוך הוא מנענע ראשו, ואומר: אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך, מה לו לאב שהגלה את בניו, ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם.

Then he said to me, "My son, what sound didst thou hear in that ruin ?" I answered, "I heard a Bat Kol moaning like a dove, crying, 'Alas for My children for whose iniquities I destroyed My house, burnt My Temple, and exiled them among the nations !'" He said to me, "By thy life and the life of thy head, not only at this hour does it so cry, but thrice daily it exclaims thus. Moreover, whenever the Children of ... Israel enter their Synagogues and Houses of

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

60 באי"ר דאגדתא

הגמרא אומרת שהעולם מתקיים בזכות הקדושה שבסדר הלימוד ובזכות "יהא שמיא רבא" שנאמר לאחר אגדה. זוהי התשובה שלדברי אדמו"ר הזקן ממשיכה את הכתר כלפי מטה.

Sotah 49a:4 סוטה מ"ט א"ד

ואמר רבי אילעא בר גוריון: שני תלמידי חכמים הדרין בעיר אחת ואין גזוץ זה לזה בהלכה — אחד מת ואחד גולה, שנאמר: "לגס שמה רוצח" ואשר ירצה את רעהו בקלי דעת, ואין דעת אלא תורה, שנאמר: "גדמו עמי מקלי הדעת".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

61 כי אגדה היא בחי' חכמה

הערת קה"ת מצטטת את דברי הזהר על המילה "ואגדה" ("ואספרי"), שאותה הוא מכנה "סוד החכמה". הדברים תומכים בקביעה שאגדה היא בחינת חכמה, שבה טמונים סודות התורה.

Zohar, Vayechi 53:517-528 ספר הזהר, ויחי נ"ג:תק"ז-תק"ח

When Jacob called his sons, Abraham and Isaac were there and the Shekinah with them, rejoicing in Jacob, and in the prospect of joining the patriarchs and forming with them a chariot. When Jacob said to his sons, "I will tell you what will befall you in the latter end of days", a kind of sadness came over him and the Shekinah departed. His sons, however, raised their voices and said, "Hear, O Israel, etc.", and Jacob answered, "Blessed be the name of his glorious kingdom for ... , ever and ever

66 להניחה על פתח הבית מבחוץ

חז"ל הורו להניח את גר חנוכה בפתח הבית, מבחוץ. אדמו"ר הוקן מסביר מדוע הוא פונה החוצה, אל רשות הרבים.

Shabbat 21b:8-9 שבת כ"א ב:ח"ט

תנו רבנן: גר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ. אם היה דר בעלייה — מניחה בחלון הסמוכה לרשות הרבים. ובשעת הסכנה — מניחה על שלחנו ודיו. אמר רבא: צריך גר אחרת להשתמש לאורה. ואי איתא מדורה — לא צריך. ואי אדם חשוב הוא — אף על גב דאיכא מדורה צריך גר אחרת.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

67 בזאת יבא אהרן אל הקודש

הפסוק פותח את עבודת יום הכיפורים: "בזאת יבא אהרן אל הקדש", עם פר ואיל לקרבן; רק כך רשאי הכהן הגדול להיכנס לקודש הקודשים. אדמו"ר הוקן מפרש את "זאת" כמלכות, שהיא הפתח. הערת קה"ת מצינת את 16:13, אך המילים האלה מופיעות ב"3:16. (הקשר: תנ"ך שטיינזלץ)

Leviticus 16:3 ויקרא ט"ז

בזאת יבא אהרן אל־הקדש בפר בן־בקר לחטאת ואיל לעלה:

Herewith shall Aaron come into the holy place: with a young bullock for a sin-offering, and a ram for a burnt-offering

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא טז, יג.

68 מלי בכל משלה

המזמור אומר שה' כונן את כסאו בשמים, "ומלכותו בכל משלה". אדמו"ר הוקן מיישם זאת על מלכות כשהיא יוצאת אל העולמות התחתונים.

Psalms 103:19 תהילים ק"ג:י"ט

ה' בשמים הכין כסאו ומלכותו בכל משלה:

The L-RD hath established His throne in the heavens; And His kingdom ruleth over all

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

69 על הרי בתר

העלמה מבקשת מאהובה, עד שיפוח היום וינוסו הצללים, שיפנה ויהיה כצבי "על הרי בתר" — ההרים הבקועים (בתר, "חתוך, מחולק"). אדמו"ר הוקן מפרש אותם כ"הרי הפרדה", העולמות הרחוקים מהקדושה, שאליהם יש להמשיך את אור התורה. (הקשר: תנ"ך שטיינזלץ)

Song of Songs 2:17 שיר השירים ב':י"ז

עד שיפוח היום ונסו הצללים סב דמה־לך דודי לצבי או לעפר האילים על־הרי בִּתְר:

Until the day breathe, and the shadows flee away, Turn, my beloved, and be thou like a gazelle or a young hart Upon the mountains of spices

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו והערות.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY-NC 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Mikraot Gedolot (Public Domain); London "Chaldee Paraphrase," 1871 (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. בתי כנסת, מוסדות חינוך ומפעלים ללא כוונת רווח רשאים להעתיק, להדפיס ולהפיץ אותה בחופשיות, ולבקש תרומות לכיסוי עלות ההדפסה; אסור למכור אותה לעולם. יש לציין את הוצאת קה"ת ואת <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/> ואת [likuteitorah.com](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/)

מיום חנימי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל-Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/torah-ohr/mikeitz/16/](https://likuteitorah.com/he/torah-ohr/mikeitz/16/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק